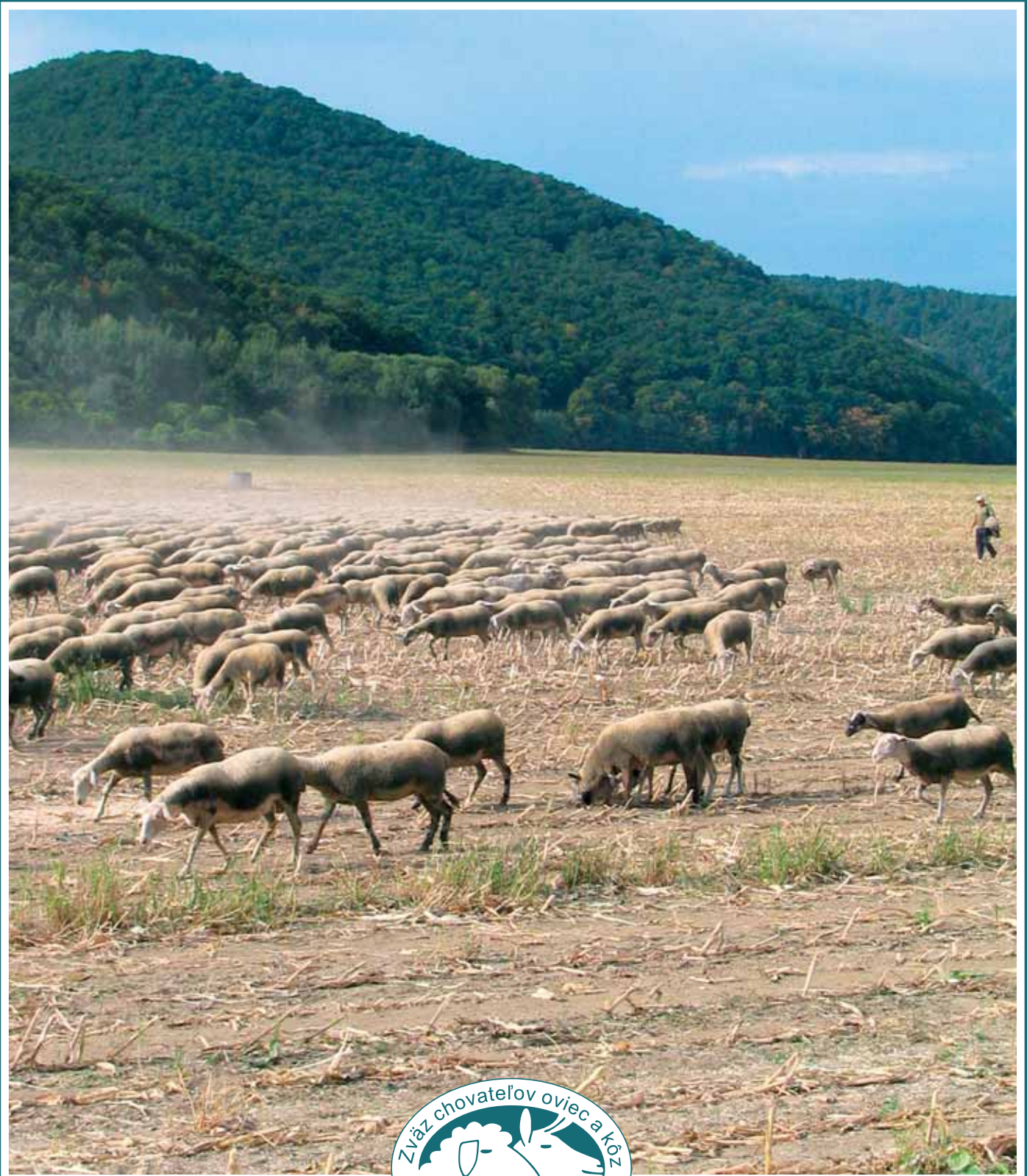


CHOV OVIEC a KÔZ

Vydáva Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo pre priaznivcov chovu

číslo 3 / 2012

www.zchok.sk





Trouw Nutrition
INTERNATIONAL

Kompletný program výživy oviec



MINERÁLNY LÍZ PRE OVCE - EKO

Líz N (NaCl) • Líz PMg • Líz Migro Mg • Líz Mikro Zn • Líz Mikro Mg Super

PREMIXY PRE OVCE A JAHŇATÁ

Vitamix OSZ špeciál

je 3% špeciálna vitamínovo-minerálna zmes pre ovce s obsahom betakaroténu a organicky viazaných mikroprvkov, podporujúca reprodukciu

Vitamix OVISZ

je 3% vitamínovo-minerálna zmes na výrobu kompletnej krmnej zmesi BAK pre ovce so zvýšeným obsahom zinku, mangánu jódu a vitamínov

Aminovitan ČOJ

je 1% vitamínovo-minerálna zmes na výrobu kompletnej krmnej zmesi ČOJ 1,2 pre jahňatá

Vitamix ČOJ

je 5% vitamínovo-minerálna zmes na výrobu kompletnej krmnej zmesi ČOJ 1,2 určená pre jahňatá

KOMPLETNÉ KRMIVO A KONCENTRÁT PRE JAHŇATÁ

ČOJ 93-0

je kompletná krmná zmes pre jahňatá s optimálnym obsahom živín a vlákniny
- granulovaná

Aminovitan BK Lamb

bielkovinový koncentrát na výrobu KKZ pre jahňatá ČOJ 1,2

ŠPECIÁLNE PRODUKTY PRE JAHŇATÁ

Trolam

je chutný gél, ktorý poskytuje okamžitú podporu imunity i slabých jahniat. Doplní nedostatok protilátok u jahňaťa a má priaznivý vplyv na črevnú mikroflóru. Aplikuje sa slabým jahňatám ihneď po narodení dávkovacou striekačkou.

Kubilam

je vašou prvou voľbou pri alternatívnej náhrade kolostra u jahniat. Vysoká hladina protilátok umožňuje jahňatám rozvíjať dobrú odolnosť voči chorobám, podporuje rast a zvyšuje vitalitu. Podáva sa ihneď po narodení jahniat. Jednoduchá príprava.

Obsah

- 4 Medzinárodné majstrovstvá Slovenskej republiky v strihaní oviec
- 6 Medzinárodný kongres EAAP na Slovensku (aj u ovčiarov)
- 8 Stretnutie ovčiarskych výskumníkov
- 12 Vyhodnotenie nákupného trhu mladých plemenných baranov vo veku nad 6 mesiacov
- 13 Nové poznatky o scrapie u oviec
- 13 Úspech Zväzu chovateľov oviec a kôz- viacerí dodávateľa ušných značiek pre ovce a kozy
- 13 Regionálne majstrovstvá v strihaní oviec Kamenica 2012
- 16 Na salaši pri guláši
- 17 Vyhodnotenie nákupného trhu plemenných baranov konaného dňa 5.5.2012 v Pleši
- 18 Regionálna výstava oviec a kôz Kamenica
- 19 AGROKOMPLEX 2012
- 23 Ekonomika chovu oviec v marginálnych regiónoch
- 25 Vyhodnotenie nákupného trhu na plemenné barany v Trenčianskej Teplej
- 26 Uznávacie konania u nových chovateľov zapojených v kontrole úžitkovosti
- 26 Vyhodnotenie nákupných trhov na plemenné barany, konaných na tržnici PD Liptovské Hole Kvačany-Dlhá Lúka
- 28 ALPAKA- optimálny strážca ovčích a kozích stád
- 29 Border diseases u oviec aj na Slovensku? Alebo nájde len ten, kto hľadá
- 30 Nákupný trh Podhorany
- 31 Import na anglický spôsob
- 33 Systém hodnotenia mliekovej úžitkovosti kôz u členov Slovenského zväzu chovateľov za rok 2011 v Slovenskej republike
- 34 Správa o stave a situácii v chove kôz na Slovensku
- 35 MVDr. Pavol Zubrický, st. – 60. ročný
- 36 Kvalita ťažkých jatočných jahniat z dvoch kontrastných systémov odchovu

Milí čitatelia,

V roku 2012 si pripomíname 30. výročie uznania nášho najpočetnejšieho plemena zošlachtená valaška. Zväz chovateľov pri tejto príležitosti predložil na Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka návrh na rezortné vyznamenanie prvého stupňa- zlatú medailu, pre jedného z tvorcov nášho národného dedičstva, pre pána Vendelína Longauera. Ten v tomto roku tiež oslavuje okrúhle 90. narodeniny. Ocenenie si nemožno osobne prevziať. Na odovzdávaní ocenení v kaštieli Malanta prevzal ocenenie v zastúpení predseda Predstavenstva ZCHOK Ing. Igor Nemčok. Pánovi Longauerovi sme ocenenie odovzdali osobne. Srdečne blahoželáme a prajeme veľa zdravia!

Vendelín Longauer:

Narodený 26.10.1922 v Donovaloch, okr. Banská Bystrica. Ženatý, má dve deti. Absolvoval Roľnícko-dobytkársku školu v Brezne, maturoval na Strednej poľnohospodársko-technickej škole v Spišskej Novej Vsi. Krátko pracoval na hospodárstve trnavského cukrovaru v Dolných Voderadoch ako hospodársky adjunkt. V r. 1942 nastúpil na Výskumný ústav ovčiarsky, ktorý bol v rôznych útvaroch a miestach pôsobnosti v Martine, Spišskej Novej Vsi, Víglašii a Trenčíne. Postupne sa vypracoval na špičkového odborného pracovníka. Za svoju prácu bol ocenený viacerými rezortnými vyznamenaniami a za aktívnu prácu na tvorbe plemena zošlachtená valaška Štátnou cenou. Na dôchodok odišiel v roku 1984.



Chov oviec a kôz - aktuálne informácie a údaje z PK pre chovateľov a priaznivcov chovu • ročník XXXII, č. 3/2012 • **Vydáva:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku-družstvo Banská Bystrica • **Šéfredaktor:** Ing. Slavomír Reľovský • **Redakčná rada:** Ing. Igor Nemčok, Prof. MVDr. Jozef Bireš, Dr-Sc., Doc. RNDr. Milan Margetin, PhD. • **Adresa redakcie:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo, Skuteckého 19, 974 01 Banská Bystrica, tel. 0905406283, e-mail zchok.relovsky@orangemail.sk, **Pre-press a tlač:** KURIÉR plus REKLAMA, tel./fax: 053/4414 058, Odborárov 49, 052 01 Spišská Nová Ves • Redakcia nezodpovedá za obsahovú a jazykovú správnosť príspevkov • **ISSN 1336-4715**



Z ČINNOSTI ZVÄZU

Medzinárodné majstrovstvá Slovenskej republiky v strihaní oviec

Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku a SPDP Lúžňan, organizovali aj v roku 2012 Medzinárodné majstrovstvá SR v strihaní oviec. Tento rok to bol už siedmy ročník tohto úspešného podujatia. Uskutočnili sa 28.7.2012 v Liptovskej Lúžnej, v areáli pri mliekarni SPDP Lúžňan.

Aj na tohtoročnom ročníku sa zúčastnili najlepší strihači Slovenska, Českej republiky a tento rok aj z Ukrajiny. Celkom sa zúčastnilo 16 súťažiacich. Zápolili o titul Majstra Slovenskej republiky a ocenený bol aj najrýchlejší strihač s najlepším časom ostrihania jednej ovce. Majstrom SR sa stal Dušan Dudáš. Druhé miesto získal Ondrej Smoleňák, tretí bol Vladimír Hankovský. Najrýchlejší čas ostrihania jednej ovce bol 1 minúta a 20 sekúnd. Titul najrýchlejšieho strihača tak získal Šimon Smoleňák.

Chlaspké slovo dodržal pán predseda Črep. Ten ešte počas zá-

Výsledková listina - vyradovacie kolá

Počet strihaných ovci:	5
------------------------	---

Súťažné kolo	Meno súťažiaceho	Číslo pracoviska	Dosiahnutý čas			Strihanie Body	Ohrada Body	Celé body	Celkové skóre	Celkové poradie
			Minúty	Sekundy	Body					
1	Švarc Karel	2	8	39	25,95	34	19		36,55	7
	Bishop Vlastimil	1	15	2	45,10	27	10		52,50	16
	Hankovský Ján	3	7	45	23,25	32	13		32,25	1
	Smoleňák Ondrej	4	8	12	24,60	34	20		35,40	6
2	Dudáš Dušan	2	8	58	26,90	19	8		32,30	2
	Hankovský Andrej	4	9	58	29,90	29	11		37,90	8
	Hankovský Rastislav	3	10	12	30,60	37	8		39,60	9
	Smoleňák Milan	1	7	43	23,15	31	18		32,95	4
3	Hankovský Vladimír	3	8	5	24,25	30	11		32,45	3
	Noť Gabriel UA	2	9	44	29,20	44	22		42,40	12
	Sobek Slavomír	4	9	38	28,90	52	26		44,50	14
	Smoleňák Šimon	1	7	52	23,60	34	24		35,20	5
4	Decký Juraj	4	9	15	27,75	41	22		40,35	11
	Šimek Adam	1	9	23	28,15	51	40		46,35	15
	Smoleňák Tomáš	3	10	18	30,90	39	20		42,70	13
	Hankovský Jozef	2	9	44	29,20	32	23		40,20	10

Výsledková listina - semifinále

Počet strihaných ovci:	5
------------------------	---

Súťažné kolo	Meno súťažiaceho	Číslo pracoviska	Dosiahnutý čas			Strihanie Body	Ohrada Body	Celé body	Celkové skóre	Celkové poradie
			Minúty	Sekundy	Body					
S e m i f i n á l e	Hankovský Ján	2	7	39	22,95	34	25		34,75	5
	Dudáš Dušan	1	8	24	25,20	23	7		31,20	1
	Hankovský Vladimír	4	7	54	23,70	24	16		31,70	2
	Smoleňák Milan	3	7	20	22,00	42	24		35,20	6
	Smoleňák Šimon	2	7	33	22,65	39	20		34,45	3
	Smoleňák Ondrej	3	8	15	24,75	38	11		34,55	4
	Švarc Karel	4	8	34	25,70	34	17		35,90	7
	Hankovský Andrej	1	8	36	25,80	41	18		37,60	8





Vítazi-zlava-Andrej Smoleňák, Šimon Smoleňák, Dušan Dudáš



Strihači a rozhodcovia



Pán Črep pred strihaním

kladných kôl vyhlásil, že ak vyhrá domáci Dušan Dudáš, tak ho môže ostrihať. Dušan vyhral a priebeh aj výsledok strihania si môžete po-

zrieť na fotografiách.

Pre návštevníkov boli pripravené súťaže v pití žinčice a jedení bryndze. Tie boli niekedy nároč-

nejšie ako by účastníci čakali.

Pre hostí nechýbali špeciality z ovčieho mlieka aj mäsa.

Tohtoročným majstrovstvám

prišlo aj počasie. Aj vďaka tomu bola účasť divákov rekordná.

Výsledky si môžete pozrieť v priložených tabuľkách. □

Výsledková listina - finále

Počet strihaných ovci:	10
------------------------	----

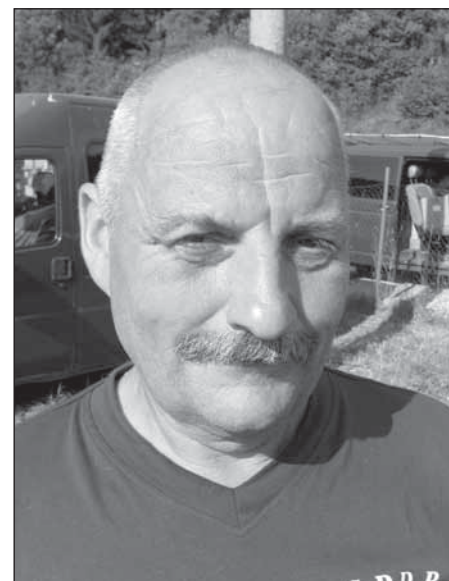
Súťažné kolo	Meno súťažiaceho	Číslo pracoviska	Dosiadnutý čas			Strihanie Body	Ohrada Body	Celé body	Celkové skóre	Celkové poradie
			Minúty	Sekundy	Body					
F i n á l e	Smoleňák Šimon	4	16	34	49,70	84	30	61,10	4	
	Smoleňák Ondrej	2	16	54	50,70	66	19	59,20	2	
	Dudáš Dušan	3	16	13	48,65	44	12	54,25	1	
	Hankovský Vladimír	1	17	24	52,20	56	28	60,60	3	



Strihanie od víťaza



Pán Črep po strihaní



Ešte jedna po strihaní



Medzinárodný kongres EAAP na Slovensku (aj u ovčiarov)

RNDr. Jana Margetínová
Ing. Dušan Apolen

CVŽV Nitra – pracovisko Trenčianska Teplá

EAAP (European Association for Animal Production - Európska asociácia pre živočíšnu výrobu) patrí medzi celosvetovo najvýznamnejšie vedecké stretnutia odborníkov pracujúcich v oblasti živočíšnej výroby. Kongres sa uskutočňuje pravidelne každý rok vo vybranom členskom štáte a stretáva sa na ňom svetová špička vedeckej i odbornej komunity z výskumných inštitúcií, univerzít, odborných organizácií, firiem a manažerov zameraní na výskum v oblasti živočíšnej vedy. V tomto roku sa hostiteľskou krajinou v poradí už 63. stretnutia stalo po prvýkrát Slovensko.

Podujatie prebiehalo pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu, za aktívnej účasti Centra výskumu živočíšnej výroby (CVŽV) Nitra a podpory viacerých významných organizácií a firiem, medzi ktorými nechýbal ani Zväz chovateľov oviec a kôz (ZCHOK) Banská Bystrica. Zahájené bolo 27. augusta slávnostným ceremoniálom v priestoroch novej budovy Slovenského národného divadla v Bratislave, kde štátna tajomníčka Magdaléna Lacko-Bartošová privítala takmer 800 účastníkov z 59 krajín.

Hlavnou témou zasadnutia bola "Udržateľnosť a efektívnosť odvetvia živočíšnej výroby". V priebehu 4 dní v rámci prednášok a posterových prezentácií si vedci a odborníci z celého sveta v priestoroch Technickej univerzity odo-

vzdávali nové vedomosti v rôznych oblastiach poľnohospodárskeho výskumu - genetika, výživa, fyziológia, welfare, technológia chovu hospodárskych zvierat, riadenie poľnohospodárskych podnikov, kvalita výrobkov, zdravie a dobré životné podmienky zvierat, a ďalším súvisiacim témam. Pozornosť bola venovaná tiež efektívnemu a rýchlejšiemu prenosu poznatkov do praxe.

S ohľadom na široký rozsah prejednávanej problematiky bol vedecký program rozdelený do 54 sekcií. Viaceré z nich boli venované chovu oviec a kôz.

V sekcií zameranej špeciálne na perinatálne prežitie jahniat a kozliat sa príspevky zaoberali súčasnými znalosťami v oblasti jahňacej úmrtnosti, úmrtnosťou jahniat do odstavu ako následku nízkej pôrodnej hmotnosti; na druhej strane lepším postnatálnym prežívaním s ohľadom na novorodenecké správanie jahniat, ale aj vplyvom kolostra (koncentrácie imunoglobulínu) na postnatálny vývoj jahniat. V druhej všeobecnejšej časti tejto sekcie prednášajúci posudzovali welfare oviec na pasienku, maďarskí kolegovia prezentovali príspevok o podiely chovu oviec na produkciu skleníkových plynov v Maďarsku. V tejto sekcií zaujala i posterová prezentácia domácich autorov, ktorou prezentovali výsledky správania sa dojčiacich jahniat v priebehu škôlkovania.

V sekcií techniky reprodukcie a plodnosti oviec a kôz bola veľká pozornosť venovaná otázkam správneho načasovania sezónnej reprodukcie, umelého oplodnenia so zvláštnym zreteľom na jeho výz-

nam pre budúcnosť; dozvedeli sme sa o súčasnej situácii v inseminácii oviec vo Francúzsku, o vzťahu medzi produkciou mlieka a reprodukciou oviec na Sicílii, ...

Slovenskí vedci vo svojich vystúpeniach v oblasti mliekovej produkcie hodnotili obsah zdraviu prospešných mastných kyselín v mlieku oviec chovaných v jednotlivých regiónoch Slovenska ale aj morfológické vlastnosti vemena, genetické parametre mliekovej úžitkovosti, tvarové vlastnosti vemena, dojiteľnosť a obsah jednotlivých zložiek mlieka (tuk, bielkoviny, laktóza) ako aj obsah somatických buniek. V oblasti mäsovej produkcie hodnotili zastúpenie jednotlivých mastných kyselín v mäse jatočných jahniat z rôznych systémov odchovu jahniat, ako aj sonografické posudzovanie zmasilosti jahniat in vivo.

Na piaty deň kongresu organizátori naplánovali tzv. „Technical Tours“, kde mali účastníci možnosť zúčastniť sa a vidieť v praxi prácu a výsledky činnosti chovateľov hostiteľskej krajiny. V ponuke boli - Národný Žrebčín, š.p. Topoľčianky, ktorý sa špecializuje na chov arabského, lipicanského, huculského a športového koňa; mliečna farma v Kočíne s chovom červeného holstinskeho dobytká, ekofarma s mäsovým dobytkom Charolais a chovom Belgického ardénskeho chladnokrvníka a agroturistický penzión v Podkylave; ďalej dve komerčné farmy hovädzieho dobytká (Simmental a Limousine) v Skalici a Holíči a tiež Účelové hospodárstvo CVŽV pre chov oviec v Trenčianskej Teplej.

Na ovčiarskej akcii v Trenčianskej Teplej sme privítali 25



zahraničných a asi 40 slovenských hostí. A že sa na Slovensku ovčiarci máme čím pochváliť sme dokázali výstavou základných plemien oviec, chovaných v našich podmienkach. Pôvodnú valašku reprezentovalo 5 jariet z chovu pána Jaroslava Roziaka zo Zvoleňa - Môtfovej, Rovnako 5 jariet a jedného barana plemena zošľachtená valaška nám pre tento účel zapožičalo PD Liptovské Revúce. Z vlastného chovu sme sa pochválili jarkami a baranmi plemena cigája





a lacaune. Syntetickú populáciu slovenskej dojenej ovce sme predstavili 5 jarkami, 5 jahničkami, 5 bahnicami a samozrejme baranom.

Po príchode hostí privítal Ing. Vlastimil Synak (zástupca riaditeľky pre technicko-ekonomickú správu a informatiku CVŽV Nitra), ktorý ich krátko oboznámil s históriou hostiteľského pracoviska – Účelového hospodárstva CVŽV, pokračovateľa bývalého Výskumného ústavu ovčiarskeho, a predniesol prítok. Hneď v úvode sme ponúkli aj kus slovenského folklóru, ktorý k ovciam neodmysliteľne patrí. Hra na trombitách, ktorú nám predviedla rodina Gernátovcov z Turzovky veľmi zaujala. A nielen hra, ale aj samotný nástroj, pomocou ktorého sa v minulosti dorozumieval bača s valachmi na paši a salaš s dolinou. Používali ho pastieri, hlásnici, strážcovia. Po krátkej hudobnej ukážke sa slova ujal Ing. Ján Huba, PhD. (zástupca vedúceho Ústavu šľachtenia zvierat a kvality produktov CVŽV Nitra) aby prítomných oboznámil s programom podujatia. Vzápätí Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD., oboznámil prítomných hostí najskôr s históriou slovenského ovčiarstva, v ďalšom vstupe informoval o hlavných smeroch a cieľoch ovčiarskeho výskumu na Slovensku a v priebehu ďalšieho programu postupne predstavil vystavené kolekcie oviec. Ku každému plemenu podal informáciu o charakte-

ristike, početnosti, plemenom štandarde, dosahovaných parametroch úžitkovosti i aktuálnych výsledkoch z kontroly mliekovej úžitkovosti za roky 2008-2011. Nezabudol ani na typického slovenského pastierskeho psa, ktorého si každý Slováč automaticky spája s ovcami a salašom – čuvača. Čuvač ako pastiersky a strážny pes sa choval na našom území už veľmi dávno a bol známy ako tatarský čuvač. Od roku 1965 bol uznaný za samostatné plemeno pod názvom Slovenský čuvač. Päťročného psa Bela poskytol ošetrovateľ hostiteľského hospodárstva Ing. Poul. Prijemným rozptýlením bolo aj 3 mesačné šteniatko – fenka Stella, ktorá chvíľku neposedela a u prítomných neustále vyvolávala úsmev na perách. V rámci odborného programu Ing. Slavomír Reľovský (riaditeľ ZCHOK) v krátkosti informoval o poslaní a činnosti Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku a poprial účastníkom príjemný deň.

Nálada bola výborná, srdečná. Ako by aj nie, veď postarané bolo nielen o duševnú potravu, ale hostia si mohli vychutnať i dobré jedlo. Jahňací guláš z dielne pánov Maroša Gubáňa a Dušana Holana z CVŽV Nitra, vynikajúce grilované mäso i klobásky nenechali nikoho na pochybách, že ovčiari sa o svojich hostí vedia postarať.

V programe bolo ako inak i varenie a koštovka bryndzových halušiek. Hostia mali možnosť ochutnať jedlo typické pre Slovensko a že boli dobré o tom niet

pochýb. Čo na to cudzinci? Niektorí by potrebovali ochutnať viac krát, aby to pre nich zvláštne jedlo pochopili ale tých by sme spočítali na prstoch jednej ruky. Tí ostatní si pochvalovali a čo si naložili to aj s veľkou chuťou zjedli. A niet sa čo čudovať. Veď ich priamo pred ich očami pripravovala pani Marta Tužinská, ktorú snáď ani nemusíme predstavovať. Na IV. Ročníku Majstrovstiev SR v ťahaní syrovej nite sa postarala o slovenský rekord za rok 2012, keď z 1 kg syru dokázala vytiahnuť 158 m nite. Svoje umenie predviedla i na našom podujatí. A ťahanie syrovej nite aj s podrobným výkladom zaujalo ako zahraničných tak i domácich hostí. Nečudo, veď aj mnohí Slováci takéto spracovanie syra videli po prvýkrát. Ochutnávka bola vítaná. Ponúkol sa snáď každý, pričom zahraniční hostia nezaostávali, skôr naopak.

K všeobecnému obdivu slúžila i výstavka figurálnych syrov, ktoré nám špeciálne pre túto príležitosť zabezpečil AGROVEX Novof. Nádherné výtvarné umelecké diela pochádzali z domácej výroby obyvateľov Hornej Oravy a predstavujú vrchol syrárskeho umenia a umeleckého stvárnenia syrov. Máme byť naozaj na čo pyšní. Svedčia o tom i reakcie zahraničných účastníkov. Zistenie, že prezentované výrobky nie sú iba pre pohľadenie očí, ale možno ich aj skonzumovať obdiv k šikovným rukám našich výrobcov ešte znásobila. A nakoniec, kto mal chuť mohol si akúkoľvek figurku zobrať

so sebou. A chuť mali veru všetci.

V priebehu celej akcie nám svoje umenie predvádzali pán a pani Gernátovci spolu so svojim synom. Hrou na gajdách, písťalkách, trombitách a obdivuhodným spevom krásnych slovenských ľudových piesní prispeli veľkým dielom k úspechu celej akcie. Zahraníční hostia, ktorí slovenský folklór obdivovali už na recepcii v bratislavskej Trznici, nadšene počúvali. A nielen oni. Niektorí Slováci neodolali a hru na gajdy si aj osobne vyskúšali. No skutočne len vyskúšali, aspoň sme sa všetci zasmiali.

Odchodom zahraničných hostí sa však podujatie rozhodne neskončilo. Slovenskí hostia si s organizátormi mali čo povedať a tak pri spoločnom posedení spolu prebrali témy ovčiarskeho, výskumu, finančných možností i témy z úplne iného súdka.

63. kongres EAAP, uskutočnený po prvýkrát na Slovensku, skončil. Skončila aj návšteva nášho Účelového hospodárstva špecializovaného na chov oviec v Trenčianskej Teplej. Myslím, že tento deň bol dôstojným ukončením celej akcie a že si najmä zahraniční účastníci od nás odniesli iba pekné zážitky. Od veríme, že i naša pohostinnosť bude v nich dlho vyvolávať pekné spomienky. Tešíme sa o rok v Nantes vo Francúzsku.

Autor fotografií:
Ing. Karol Herian, CSC.





Stretnutie ovčiarskych výskumníkov

RNDr. Jana Margetínová

Ing. Dušan Apolen

CVŽV Nitra – pracovisko Trenčianska Teplá

V peknom prostredí Bielych Karpát sa v posledný júnový piatok konalo zaujímavé stretnutie. Na podnet súčasných pracovníkov CVŽV a ZCHOK a na pozvanie pána Mišúna (konateľa spoločnosti Agrofarma s r.o.) stretli sa bývalí pracovníci Výskumného ústavu ovčiarskeho - VÚO (dnes CVŽV), aby spolu oslávili spoločné ale hlavne výnimočné výročie – 30 rokov od uznania národného plemena zošlachtená valaška. Je to naozaj výnimočné výročie. Prečo?

Zošlachtenej valaške a histórii jej vzniku bolo venované minulé číslo nášho časopisu, preto iba veľmi stručne. Od 13. storočia boli na našom území chované valašské ovce. Celé generácie boli dôležitou súčasťou života na Liptove, Kysuciach, Orave, Spiši, v oblasti Nízkych Tatier, Veľkej a Malej Fatry či v Spišskom Rudohorí. Bolo (a je) to temperamentné, otužilé a skromné plemeno s pevnou konštitúciou a dobrou chodivosťou v členitom teréne. Vzhľadom na to, že výborne odolávalo nepriaznivým poveternostným vplyvom (fujavice, rýchla zmena počasia,

jarné a jesenné nočné mrazy) boli valašky veľmi vhodné pre košarovanie. Z úžitkových vlastností najdôležitejšia bola mlieková a vlnová. Vlna však nebola vhodná na spracovanie vo vtedy sa rozvíjajúcom textilnom priemysle. Preto sa v 50. rokoch minulého storočia najskôr na Liptove a postupne aj v ďalších oblastiach Slovenska začalo cieľené šľachtenie valašky. Cieľom bolo dosiahnuť výraznú zmenu charakteru vlny, ktorá by vyhovovala nárokom spracovateľského priemyslu. Výsledkom niekoľkoročného zámerného kombináčného kríženia pôvodnej valašky s baranmi rôznych importovaných polojemnovlnových a polohrubovlnových plemien (texel, hampshire, cheviot, resp. leicester a lincoln) bol vznik plemena zošlachtená valaška. Cieľ bol dosiahnutý. Zošlachťovaním sa zlepšili najmä kvalitatívne a kvantitatívne vlastnosti vlny a exteriér a v roku 1982 bola zošlachtená valaška uznaná ako nové polohrubovlnové plemeno. V súčasnom období je zošlachtená valaška najpočetnejším plemenom v SR. Chová sa v podhorských ale najmä horských oblastiach nad 750 - 800 m nadmorskej výšky (Orava, Liptov, Spiš, Gemer). Jedná sa o plemeno otužilé, živého temperamentu, pevnej konštitúcie, chodivé,

ktoré dobre znáša salašnícky spôsob chovu v drsných klimatických podmienkach, plemeno s dobrou vlnovou aj mliekovou úžitkovosťou.

Po tridsiatich rokoch máme byť na čo hrdí. Pri takom významnom výročí sme nemohli zabudnúť ani na tých, ktorí sa významne pričinili o vznik zošlachtenej valašky a o ktorých môžeme smelo povedať, že majú neodmysliteľnú zásluhu na rozvoji a pozdvíhnutí slovenského ovčiarstva v danej dobe. V júni na celoslovenských ovčiarskych slávnostiach vo Východnej im v rámci slávnostného programu bol odovzdaný Ďakovný list za aktívnu spoluprácu v chove oviec pri príležitosti 30. výročia zošlachtenej valašky. Z rôznych príčin si svoje ocenenie nemohli prísť prevziať všetci. Bolo nám to ľúto a tak vznikla myšlienka na malé stretnutie, ktoré by bolo peknom oslavou a zároveň poďakovaním za ich prácu, ktorou sa nezmazateľne zapísali do dejín slovenského ovčiarstva. Pozvaní boli páni J. Malík, M. Masár, M. Mikuš, V. Longauer, L. Král, D. Ochodnický, R. Vláčil, z „mladšej“, generácie D. Apolen, A. Čapistrák a M. Margetín. O ich práci vie svoje aj p. Mišún, preto navrhol, aby sa stretnutie uskutočnilo v priestoroch Agrofarmy.





A tak prišiel ten deň. Páni sa postupne schádzali na Účelom hospodárstve CVŽV v Trenčianskej Teplej. V priestoroch, ktoré vybudovali, celé roky riadili, Nadšené zvitania bývalých kolegov a kamarátov prinieslo na pracovisko kus nostalgie a najmä veľa spomienok. Po privítaní súčasnými pracovníkmi doc. Margetín hostí stručne informoval o situácii v ovčiarstve, o problémoch, ktoré sa riešia a vyjadril úprimnú radosť zo stretnutia. Nálada bola vynikajúca a môžeme povedať, že mnohí mladí ľudia by pánom mohli závidieť ich vitalitu a humor. Po krátkej debате sme sa presunuli do Červeného Kameňa.

Tu hostí privítal pán Mišún, ktorý si na nich pamätá nielen ako na odborníkov, ale aj ako na kamarátov, s ktorými začínal. Nezabudol na to, ako odborní a vedeckí pracovníci z Výskumného ústavu ovčiarskeho v montérkach a často v hnoji odovzdávali svoje vedomosti chovateľom. Učili ich ako správne odchovávať jahňatá a vyberať na ďalší chov, ošetrovať ovce, dojiť aj vyrábať syr aby dosiahli lepšie hospodárske výsledky. Neboli to iba ľudia z teoretickými poznatkami, boli to ľudia pre prax.

Predseda ZCHOK Ing. Nemčok hosťom poďakoval za neoceniteľnú prácu v ovčiarstve a za dlhoročné šľachtiteľské úsilie i jeho na tú dobu pozoruhodný výsledok - zošlachtenú valašku. Vyjadril pranie zachovať toto plemeno i pre

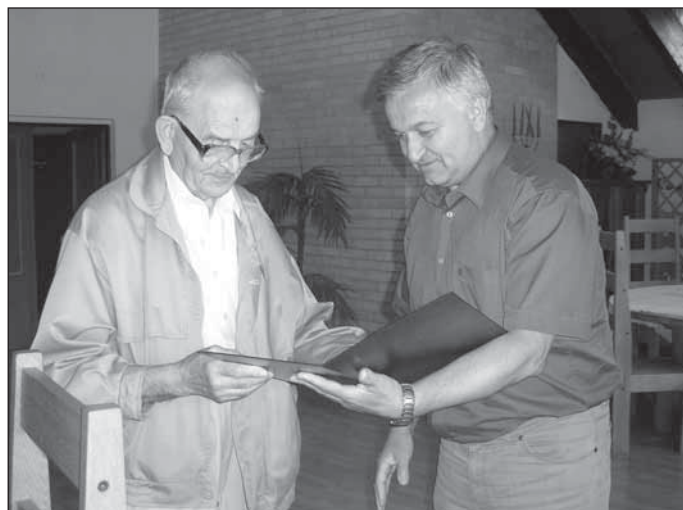


ďalšie generácie. Poprial hosťom pevné zdravie, vyslovil nádej na ďalšie stretnutie a odovzdal im ocenenia.

Potom sa slova ujal Ing. Mikuš aby za všetkých hostí vyjadril poďakovanie za ocenenie, ktorého sa im dostalo, i za zorganizovanie stretnutia. Vždy poteší, keď sa ešte i dnes mla-

dí pracovníci opierajú o ich materiály a želá si, aby mladí viedli a rozvíjali ovčiarstvo ďalej. Je mu ale ľúto, že výskum už celé roky nenachádza svoju odozvu aj vo vládnych kruhoch a v štáte „zaberá“ posledné miesto.

Stretnutie sa nieslo vo veľmi príjemnej atmosfére, veď sa stretli nielen starí kolegovia





ale aj priatelia. Spomínali na svoje začiatky, na ťažké ale zároveň pekné časy. Cieľom ich práce bolo pozdvihnúť slovenské ovčiarstvo. Ale ako sami vravia, pre nich to nebola práca. Bolo to poslanie, bol to ich život.

Páni v úctyhodnom veku so smiechom preberali kto z nich je vlastne pracovne najstarší? Po chvíli sa ukázalo, že pán **Vendelín Longauer**. Na Výskumný ústav nastúpil už v roku 1942 po absolvovaní Roľnícko-dobytkárskych školy v Brezne. Neskôr, už popri zamestnaní absolvoval Strednú poľnohospodársko-technickú školu s maturitou v Spišskej Novej Vsi. Napriek tomu, že nebol absolventom vysokej školy, svojou húževnatosťou a rozsiahlymi vedomosťami sa vypracoval na odborného pracovníka. Poznali ho vo väčšine šľachtiteľských chovov na Slovensku ako erudovaného šľachtiteľa. Veľa svojich skúseností a vedomostí neskôr odovzdal svoju mladšiemu kolegovi páňovi **Ľudovítovi Kráľovi** (na VÚO nastúpil v roku 1957). Oba sa venovali šľachtiteľskej práci. Vypracovávali príparovacie plány, venovali sa bonitácii, výberu plemenných zvierat. I dnes sa smejú a my s nimi na mnohých historkách, situáciách, v ktorých sa vtedy ocitli, ale

Ing. Anton Čapistrák i keď už tiež na dôchodku, patrí k mladšej generácii výskumných pracovníkov. Hneď od začiatku svojej činnosti na VÚO (nastúpil v roku 1975) bol garantom viacerých experimentálnych chovov. Poznali ho najmä na východnom Slovensku, kde svojimi radami pomáhal zvyšovať úroveň chovov. Veľmi dobre si spomína, ako ťažko sa rozbiehalo strojové dojenie a zavádzala KMÚ.

Podľa Doc. Margetína to dnes už bez toho nejde a je rád, že i napriek veľkým ťažkostiam sa to podarilo. Obdivne sa vyjadruje na adresu generácie hostí, ktorá už vtedy dokázala predvídať vývoj a nielen držala krok so svetom ale ako vraví Ing. Mikuš boli sme "dobrí". Ved' sme boli tretí na svete, po Francúzsku a Izraely. Aj na našich skúsenostiach sa ďalej stavalo a konštruovali sa dojacie zariadenia. A vie o čom hovorí. **Ing. Martin Mikuš, CSc.** – významná postava ovčiarskeho diania pracoval na VÚO od 1950. Najúspešnejšou oblasťou jeho množstrannej činnosti bolo práve strojové dojenie



oviec. Veľkú časť svojej výskumnej činnosti venoval fyziológii mliečnej žľazy a intenzite spúšťania mlieka.

Mnohí z nás mladých ani netušia, že sa možno denne pozerajú na svoje ovečky v „Masárovom ovčine“. Ten názov som si samozrejme vymyslela práve teraz. Ale povedzte, ako inak označiť stále funkčný ovčín, ktorý bol postavený v rámci overovacích prevádzok. Ktorý bol výsledkom výskumnej práce **Ing. Martina Masára, CSc.** z VÚO. Na VÚO nastúpil v roku 1954. Vypracoval sa na vedúceho oddelenia techniky a technológiu chovu. Z jeho rúk vyšli návrhy ustajňovacích priestorov pre ovce a ich technologického vybavenia a svoju úlohu zohral aj vo vývoji a konštrukcii dojacích zariadení. Riešil napr. problematiku intenzity uvoľňovania mlieka pri dojení oviec na rotačnom dojacom zariadení Alfa laval. A nevieme asi ani to, koľko výsledkov hospodárskej činnosti väčšiny významných chovov na Slovensku prešlo rukami **Ing. Rudolfa Vláčila, CSc.** (na VÚO od 1975). A koľko ekonomických analýz vyšlo z jeho rúk v rámci riešenia výskumných úloh. Vyhodnocoval ekonomické aspekty ovčiarní, rezervy užitočnosti v chove oviec, ale aj zdroje príležitostnej paše či disponibilné plochy krmovín pre ovce v nížinách a problémy pri ich využívaní. Na stretnutí mu chýbal jeho bývalý kolega a kamarát Ing. Ochodnický. I nám je ľúto, že sa nemohol stretnutia zúčastniť. **Ing. Dušan Ochodnický, CSc.** pracoval v oblasti výživy zvierat ale jeho záber bol široký. V rámci výskumnej činnosti riešil napr. jatočnú úroveň jahniat pri rôznych systémoch výživy, stráviteľnosť živín, testoval vplyv viacerých krmných komponentov (zeolit, juvenil, ...) vo výžive bahníc, či jahniat, jeho dielom boli mnohé receptúry krmných zmesí, pozornosť venoval aj perspektívam chovu kôz na Slovensku. Je autorom niekoľkých chovateľských príručiek. Bol dlhoročným riaditeľom Výskumného ústavu ovčiarskeho, kde pracoval od roku 1962.

Do svojich spomienok sa rád zatúlal aj **Ing. Ján Malík, CSc.** Od roku 1960, kedy nastúpil na VÚO, venoval všetko svoje úsilie šľachteniu domácich plemien oviec s cieľom zvýšenia produkcie a kvality vlny a mäsa. Sledoval kvalitu



a produkciu vlny, koží a možnosti ich odbytu a finalizácie. Dnes už všetci vieme čo znamená škôlkovanie jahniat, ale málokto vie, že za to vďačíme práve Ing. Malíkovi. Ako vedúci oddelenia plemenitby vychoval nástupcov, ktorí dodnes pokračujú v jeho práci. Patril k nim i prítomný **Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.**, ktorý hneď od nástupu, v roku 1982, pracoval na úseku genetiky a šľachtenia. Venoval sa polymorfným systémom, zvyšovaniu produkcie mlieka, tvarovým a funkčným vlastnostiam vemená, podieľal sa na zavádzaní KMÚ. V spolupráci s Ing. Apolenom a Ing. Čapistrákom vypracovali program sošľachťovania domácich plemien s využitím špecializovaných mliekových plemien LC aVF, ktorý vyústil do spracovania metodiky tvorby vysokovýkonnej syntetickej populácie slovenskej dojenej ovce.

Aj Ing. **Dušan Apolen** spomína ako po nástupe na VÚO (1973) pracoval ako technik na oddelení biológie, neskôr na oddelení výživy, až nakoniec našiel svoje stále miesto u Ing. Malíka na oddelení plemenitby. Popri pracovných povinnostiach vyštudoval VŠP a už ako inžinier viedol vlnárske laboratórium zamerané na analýzu kvality vlny. V posledných rokoch sa zao-

beral problematikou inseminácie a spolu s doc. Margetínom sú poslednými z druhej generácie ovčiarskych výskumných pracovníkov bývalého Výskumného ústavu ovčiarskeho, ktorí ešte aj dnes svojou aktívnou činnosťou ovplyvňujú dianie vo výskume oviec i samotnom chove.

V priebehu aktívnej činnosti prezident republiky, vláda, Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy, Štátne a spoločenské organizácie a inštitúcie ocenili ich činnosť udelením viacerých štátnych a rezortných vyznamenaní, cien za vedecké práce, čestných uznaní, diplomov a titulov za angažovanosť v rozvoji vedy, za realizáciu jej výsledkov, za rozvoj chovu oviec a prácu v poľnohospodárstve.

Teší však aj obyčajná ľudská vďačnosť chovateľov oviec a prejav uznania nasledujúcich generácií výskumníkov. Veď z výsledkov ich intenzívnej práce často čerpáme i dnes.

Za súčasných pracovníkov v ovčiarskom výskume, za členov ZCHOK, Redakčnú radu časopisu a verím, že i za mnohých chovateľov, ktorí si na vás spomínajú – ďakujeme páni. Prajeme veľa zdravia, aby dni plynuli pokojne ale zaujímavo a tešíme sa na ďalšie stretnutie s vami.





Vyhodnotenie nákupného trhu mladých plemenných baranov vo veku nad 6 mesiacov

Vážení čitatelia, chcel by som vás informovať o priebehu a výsledkoch nákupného trhu na plemenné barany, ktorý sa uskutočnil 28.8.2012 v Hronseku.

Po prvýkrát sa toto podujatie uskutočnilo pod holým nebom, na zožatom poli oproti administratívnej budove firmy Agrodubník a. s. Hronsek. Organizačné a technické zabezpečenie tohto podujatia si zobral na starosť šľachtiteľ ZCHOK Ing. Gúglava. Vedenie Agrodubníka poskytlo pracovníkov, ktorí pomohli pri príprave kotercoov pre barany a priestoru na hodnotenie, tieto boli pripravené zo skladacích dielcov, ktoré zakúpil ZCHOK na Slovensku.

Predvedené zvieratá hodnotila komisia v Zložení:

Ing. Martina Rafajová – predsedkyňa výberovej komisie
Ing. Slavomír Reľovský
MVDr. Helena Chladná
P. Peter Vároš
MVDr. Vasil Černák

Zapisovateľ:
Ing. Pavol Gúglava

Hodnotenú barany museli spĺňať podmienky hmotnosť minimálne 43 kg, a vek 6 mesiacov.



Prehľad o výsledkoch zatriedenia baránkov podľa jednotlivých chovateľov je uvedený v nasledovných tabuľkách.

Na záver chcem poďakovať vedeniu Agrodubníka a.s. Hronsek za pomoc a poskytnutie priestorov pri usporiadaní tohto podujatia.

Vyhodnotenie nákupného trhu je v nasledovnej tabuľke.

*Autor: Ing. Pavol Gúglava,
ZCHOK na Slovensku- družstvo*



Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: AGRODUBNÍK, a.s., Hronsek

Dátum tlače: 28.08.12

Dátum NT: 28.08.1

Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zariadených do	Celkom zarad.	Počet vyrad.	ER/zar. [%]
			ER EA EB I II			
307 724 012 POLVITO s.r.o., Lehota p/Vtáčn.	13	9	3 2 0 3 0	8	1	37.50
506 502 355 PD Belá - Dulice	8	8	4 2 1 0 0	7	1	57.14
506 839 905 SZCH Valča, Bernát Peter Ing.	9	9	7 2 0 0 0	9	0	77.78
506 839 906 SZCH Valča, Martin Šimek	6	6	2 2 1 1 0	6	0	33.33
506 839 907 SZCH Valča, Misár Ján	1	1	0 0 0 1 0	1	0	0.00
506 839 908 SZCH Valča, Saliniová Lenka	3	3	0 0 1 2 0	3	0	0.00
506 839 909 SZCH Valča, Hulej Jozef Ing.	4	4	0 1 2 1 0	4	0	0.00
601 022 971 Ing. Igor Nemčok	6	6	0 0 1 5 0	6	0	0.00
601 130 972 Vladimír Magna	3	3	2 1 0 0 0	3	0	66.67
603 019 969 Kučera Peter - Valaská	2	2	0 1 1 0 0	2	0	0.00
603 713 968 Pavol Demeter-Jasenie	3	2	0 1 1 0 0	2	0	0.00
603 805 946 SHR Vlastimil Majer, Bystrá 4	12	10	3 5 1 1 0	10	0	30.00
603 821 964 SHR Ing. Ján Bruonč, P. Polhora	3	0	0 0 0 0 0	0	0	0.00
611 707 002 Roziak Jaroslav Zvolen	16	14	7 5 1 1 0	14	0	50.00
612 201 001 Ing. Jozef Kováč, Žarnovica-Huta	4	4	0 0 3 1 0	4	0	0.00
Celkom za NT 28.08.12	93	81	28 22 13 16 0	79	2	35.44

Nové poznatky o scrapie u oviec

Scrapie patrí medzi najčastejšie vyšetované infekčné ochorenie u oviec a kôz. Jedná sa o neurodegeneratívne ochorenie s fatálnymi následkami pre postihnuté zvierata.

Rozsiahlou štúdiou genetického materiálu (DNA) oviec sa objavil zodpovedný gén PrPSc zodpovedný za vnímavosť alebo rezistenciu oviec voči infekcii scrapie.

Na základe sledovania zmien v uvedenom géne boli objavené 3 základné oblasti (kodóny) 136 (A/V), 154 (R/H) a 171 (Q/R/H) a ich kombináciou bolo vytvorených 5 rizikových skupín:

Podľa nových vedeckých štúdií boli v uvedenom géne PrPSc objavené ďalšie 3 oblasti, ktoré majú ochranný účinok pred touto infekciou (Vacari et al., 2007 a 2009). Štúdia sa uskutočnila na plemene Sardu, u ktorého doteraz nebola opísaná infekcia scrapie, ak boli zaznamenané zmeny v týchto oblastiach (kodónoch) M137T, I142K, N176K.

Zaujímavosťou uvedenej štúdie bolo zistenie, že ovce (patriace do skupiny III) vystavené pria-

I. skupina	R1 genotyp	ARR/ARR
II. skupina	R2 genotypy	ARR/ARQ, ARR/AHQ a ARR/ARH
III. skupina	R3 genotypy	ARQ/ARQ, ARQ/AHQ, ARQ/ARH, AHQ/AHQ, AHQ/ARH a ARH/ARH
IV. skupina	R4 genotyp	ARR/VRQ
V. skupina	R5 genotypy	ARQ/VRQ, AHQ/VRQ, ARH/VRQ a VRQ/VRQ

mej infekcií scrapie s genotypom ARQ/ARQ (K176) a ARQ/ARQ (K142) 9 až 12 mesiacov ich lymfatický retikulárny systém a CNS neobsahoval infekčný agens, hoci kontrolná skupina s týmto genotypom ARQ/ARQ bez protektívnych (ochranných) oblastí infekciu scrapie mala. Pri sledovaní infekčnosti scrapie u zvierat s genotypom ARQ/ARQ, ARQ/AHQ či ARQ/ARH za prítomnosti M137T alebo N176K opäť neboli zistené znaky scrapie infekcie.

Objavením génu PrPSc, sa vo viacerých chovateľských vyspelých krajinách uskutočňuje vyšetrenie na scrapie pomocou metódy sekvenovania DNA. Je to najspoľahlivejšia metóda na zistenie priamych zmien DNA, na rozdiel od vyšetrenia bielkovinového produktu uvedeného génu (používa sa v niektorých krajinách).

Podobne ako ostatné analýzy DNA, aj tu je

možné použiť ako východiskový materiál okrem krvi, výter ústnej dutiny, spermu, rúno s vlasovými cibulkami, či tkanivo (po zavedení ušnej značky) a pod.

Sekvenovaním je možné zistiť v jednej analýze okrem 3 základných oblastí aj už spomenuté zmeny s ochranným účinkom voči scrapie (M137T, I142K, N176K).

V neposlednom rade najväčšou výhodou je DNA testu je jeho opakovateľnosť, keďže DNA je možné uchovať dlhé obdobie a zároveň uskutočniť z nej aj iné analýzy ako je overenie pôvodu, vyšetrenie požadovaných dedičných ochorení, sledovanie úžitkových vlastností a pod.

*Autori: Daniela Jakabová,
Alexandra Michnová, Martin Genčík
Vetgene/Medgene s.r.o.*

Úspech Zväzu chovateľov oviec a kôz- viacerí dodávateľa ušných značiek pre ovce a kozy

**Ing. Ľubomír Kulla, Ing. Ľubomír Šaro
Ing. Slavomír Reľovský**

ZCHOK na Slovensku - družstvo

V poslednom období sme sa čoraz častejšie stretávali s kritikou kvality ušných značiek u oviec a kôz. Keďže končilo obdobie pre dodávateľ plastových ušných značiek pre ovce a kozy, zodpovedná organizácia- Plemenárske služby SR, š.p. vypísali verejnú súťaž na dodávateľa ušných značiek pre ďalšie štvorročné obdobie. Zástupcovia ZCHOK boli členmi Komisie na stanovenie technických parametrov pre ušné značky a následne aj Komisie pre výber dodávateľa ušných značiek. Chovateľov oviec a kôz zastupovali na zasadnutiach Ing. Ľubomír Kulla, Ing. Ľubomír Šaro a Ing. Slavomír Reľovský. Komisia zasadala 12.4.2012, 9.5.2012, 26.6.2012

a 9.7.2012. Úlohou komisie bolo na začiatku stanoviť technické parametre pre ušné značky. V tomto bode bola našou hlavnou požiadavkou kvalita materiálu ušných značiek, pričom táto kvalita musí byť zachovaná počas celého štvorročného obdobia dodávky. Predložené vzorky do súťaže sú archivované a môžu byť kedykoľvek počas štvorročného obdobia porovnané s dodanými číslami. Po stanovení technických požiadaviek prebehlo prerokovanie súťažných podkladov pre verejnú súťaž. Ako zástupcovia ZCHOK sme razantne upozornili na problémy s dnes používanými ušnými značkami a ich vysokú stratovosť, ktorá spôsobuje chovateľom vysoké výdavky na dočíslovanie. Neostalo však len pri sťažnostiach a ponúkli sme aj riešenie tohto problému. Žiadali sme zapracovať do súťažných podmienok prísnejšie požiadavky na

kvalitu ušných značiek. Tiež sme žiadali aby bola pre chovateľa možnosť výberu ušných značiek od viacerých dodávateľov. Hlavnou myšlienkou bolo, aby si chovateľ mohol vybrať takú ušnú značku, s ktorou je na základe pozitívnej skúsenosti spokojný. Tieto pripomienky sa nám podarilo zapracovať do súťažných podmienok. V ďalšej časti sa kontrolovala kompletnosť jednotlivých ponúk podľa súťažných požiadaviek a zostavovalo sa poradie pre elektronickú aukciu. Samotná elektronická aukcia prebehla 27.7.2012. Chovatelia si tak budú môcť v nasledujúcom štvorročnom období vybrať plastové ušné značky od týchto dodávateľov- Vetis /zastupuje firmu Allflex/, Datamars SA, BENTLEY CZECH s.r.o.. Veríme, že chovatelia uvítajú možnosť výberu dodávateľa a zvolia si také plastové značky, s ktorými budú spokojní. □

Regionálne majstrovstvá v strihaní oviec Kamenica 2012

Zväz chovateľov oviec a kôz sa na Slovensku snaží oživiť tradíciu strihačských súťaží, ktoré v minulosti reprezentovali chov oviec aj pre

širokú verejnosť. Prvým pravidelným miestom konania strihačskej súťaže je Liptovská Lúžna. Tam sa tento rok konal už ôsmy ročník

Majstrovstiev Slovenskej republiky v strihaní oviec. Každá takáto súťaž je výsledkom spolupráce medzi domácou firmou a Zväzom. Na



Výsledková listina - vyradovacie kolá

Počet strihaných ovci: 5

Súťažné kolo	Meno súťažiaceho	Číslo pracoviska	Dosiachnutý čas			Strihanie Body	Ohrada Body	Celé body	Celkové skóre	Celkové poradie
			Minúty	Sekundy	Body					
1	Jaroš Ján	4	10	58	32,90	11	2		35,50	8
	Decký Juraj	3	9	41	29,05	14	8,5		33,55	6
	Smoleňák Tomáš	1	10	43	32,15	11	5,5		35,45	7
	Šimek Adam	2	10	56	32,80	24	12		40,00	13
2	Dudáš Dušan	4	9	59	29,95	6	6		32,35	2
	Smoleňák Ondrej	1	10	40	32,00	18	3,5		36,30	10
	Swiercz Tomas	2	12	36	37,80	16	7,5		42,50	14
	Hankovský Ján	3	9	53	29,65	11	8,5		33,55	5
3	Sobek Slavomír	1	8	30	25,50	6	7,5		28,20	1
	Hankovský Andrej ml.	2	11	13	33,65	9	8		37,05	11
	Bialy Jozef	3	11	37	34,85	13	11,5		39,75	12
					0,00				0,00	
4	Huščava Rudolf	2	10	21	31,05	21	5		36,25	9
	Hankovský Andrej st.	1	10	1	30,05	12	4,5		33,35	4
	Hankovský Rastislav	3	9	55	29,75	10	7,5		33,25	3
					0,00				0,00	

Výsledková listina - semifinále

Počet strihaných ovci: 5

Súťažné kolo	Meno súťažiaceho	Číslo pracoviska	Dosiachnutý čas			Strihanie Body	Ohrada Body	Celé body	Celkové skóre	Celkové poradie
			Minúty	Sekundy	Body					
S e m i f i n á l e	Decký Juraj	4	9	53	29,65	45	34		45,45	7
	Hankovský Andrej st.	2	9	35	28,75	36	23		40,55	5
	Dudáš Dušan	1	10	13	30,65	26	15		38,85	3
	Sobek Slavomír	3	9	8	27,40	50	25,5		42,50	6
	Hankovský Rastislav	3	10	7	30,35	26	18		39,15	4
	Smoleňák Tomáš	1	12	10	36,50	41	25		49,70	8
	Hankovský Ján	2	7	44	23,20	33	24,5		34,70	1
	Jaroš Ján	4	9	38	28,90	17	21,5		36,60	2

Výsledková listina - finále

Počet strihaných ovci: 6

Súťažné kolo	Meno súťažiaceho	Číslo pracoviska	Dosiachnutý čas			Strihanie Body	Ohrada Body	Celé body	Celkové skóre	Celkové poradie
			Minúty	Sekundy	Body					
F i n á l e	Hankovský Ján	4	9	53	####	17	21,5		36,07	1
	Jaroš Ján	1	11	45	####	19	27,5		43,00	3
	Dudáš Dušan	3	12	16	####	28	21		44,97	4
	Hankovský Rastislav	2	10	50	####	14	27		39,33	2

Liptove je to SPDP Lúžňan. Na východe sme túto myšlienku oživilí v spolupráci s Farmou Kamenica a strihačskou rodinou bratov Hankovských. A tak sa nám podarilo pripraviť prvý ročník Regionálnych majstrovstiev v strihaní oviec- Kamenica 2012.

Súťaž sa konala v sobotu 15. septembra v areáli Farmy Kamenica. Priestory tejto farmy sú zná-

me konaním Regionálnej výstavy oviec a kôz spojenú s nákupným trhom na plemenné barany. Na súťaž boli priestory farmy výborne prispôbené. V kotercoch, ktoré počas výstavy slúžia pre vystavované ovce a kozy, boli pripravené ovce na strihanie. Na súťaž za prihlásili strihači zo Slovenska ale aj traja strihači z Poľska. Strihači prišli z celého Slovenska. Celkom

sa súťaže zúčastnilo 14 strihačov. Dôležitou súčasťou súťaže bola aj rozhodcovská komisia. Pracovala pod vedením predsedu Doc. Margetína. V pozícii rozhodcov pracovali: Ing.Július Šutý, Ing. Anton Čapistrák, Ing.František Bujňák, Marián Kubin, MVDr.Pavol Zubrický, Jaroslav Dziač, Jozef Dziač. Ako časomerači pracovali: Ing.Štefan Mizerák, Milka Marge-

tínová, Ing.Janka Mészárošová, Zuzana Novotná, Ing.Jozef Novotný. Súťaž majstrovsky komentoval Ing.Čapistrák, ktorý spolu s komentárom informoval aj o histórii strihania na Slovensku. Strihačov prišiel povzbudiť aj zástupca ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Ing.Róbert Mészároš a Plemenárske služby SR š.p. zastupovala Ing.Martina Rafajo-



Časomiera



Gratulácie víťazovi od Ing. Mészároša



Pozorní rozhodcovia

vá, PhD.

Súťaž otvorili svojimi príhovormi Ing. Róbert Mészároš, starosta Kamenice Ladislav Urda, Ing. Peter Angelovič a Ing. Slavomír Reľovský. Následne už mohli začať majstrovstvá. Keďže pretekcom prialo počasie, prišlo aj veľké množstvo divákov, ktorí sledovali nie len preteky najlepších strihačov ale mnohí si prezreli aj celú farmu. Veľkej pozornosti sa tešila aj výstava historickej poľnohospodárskej techniky. O zábavu sa starali aj hudobné skupiny, ktoré spríjemnili slnečné sobotňajšie zápolenie strihačov. V prestávkach medzi základnými kolami, semifinále a finále prebehli súťaže v jedení bryndze a pití žinčice cez slamku. Najrýchlejším jedákom bryndze bol Jaroslav Dziak a liter žinčice cez slamku najrýchlejšie vypil pán starosta Kamenice Ladislav Urda. Zahanbíť sa



Rozhodcovská komisia

nedal ani ministerský pracovník Ing. Mészároš - v pití žinčice sa umiestnil na druhom mieste.

V strihaní oviec sa stal víťazom Ján Hankovský. Druhé miesto obsadil Rastislav Hankovský.

Tretí bol Ján Jarosz. Ceny súťažiacim odovzdali Ing. Róbert Mészároš, Ladislav Urda, Ing. Michal Alexík z firmy SANO, Ing. Peter Angelovič. Krásne ocenenie - pohár riaditeľa Plemenárskych služieb

SR š.p. Ing. Štefana Rybu, PhD., pre najrýchlejšieho strihača odovzdala Ing. Martina Rafajová, PhD.. Najrýchlejším strihačom s časom ostrihania jednej ovce 1 minútu a 12 sekúnd bol Ján Hankovský. Kompletné výsledky si môžete pozrieť v tabuľkách.

Poďakovanie za úspešným prvým ročníkom patrí týmto subjektom, vďaka ktorým sa mohla súťaž konať a ktoré zabezpečili ocenenia pre súťažiacich: Farma Kamenica, **Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku, SANO, VETIS, XAWAX s.r.o., RICHTER s.r.o., Obec Raslavice, STRIHOV - bratia Hankovský, GLOBUS, Pivovar Šariš.**

Pevne verím, že prvým ročníkom sa založila tradícia strihačskej súťaže pod kamenickým hradom.

Autor: Ing. Slavomír Reľovský



Časomiera



Pohár riaditeľa PS SR š.p. pre najrýchlejšieho strihača



Strihá Ján Hankovský



Strihá víťaz z L. Lúžnej Dušan Dudáš



Súťažiaci



Veľký záujem divákov



Víťazi-zľava- Rastislav Hankovský, Ján Hankovský, Jan Jarosz



Na salaši pri guláší

V krásnom prostredí Strážovských vrchov na farme Pružina prebiehal 21.7.2012 deň otvorených dverí pod názvom „Na salaši pri guláší“ už 7 ročník. Počasie od rána nedávalo veľkú nádej na vydarenú akciu. Avšak mráčky zahaľujúce slniečko boli príjemné pre kolektív pracovníkov farmy, ktorí robili posledné prípravy pred zahájením akcie. Táto začala o 14.00 hod. sv. omšou, ktorá bola v duchu poľnohospodárskom a celebraval ju Don Teodor Gavenda. Po príjemnom duchovnom zážitku zazneli doširoka dodaleka tóny fujary, píšťaly, gájd, drumble v prevedení MUDr. Dušana Lukáša Frku. Deti zo ZŠ v Pružine sa predstavili so svojim pásmom piesní a poézie. Excelentne nastúpil ľudový súbor Považan z Považskej Bystrice pod vedením skúsenej p. Anny Galkovej. Bolo sa na čo pozeráť aj pri strihaní oviec, ktoré zvedavým návštevníkom predviedol zručný strihač, ovčiar Ing. Marian Chamaj. Nielen deti zaujali živé ovečky ako aj kone a vraj naozaj pohľad zo sedla koňa sa im páčil. Návštevníci sa mali možnosť previesť aj na bríčke.

Zo syrárskeho umenia boli návštevníci zasvätení do výroby syra, ktorú mali možnosť vidieť. Ďalej videli výrobu bryndze ako aj niti z ovčieho syra. Všetky tieto produkty mali možnosť po výrobe aj skonzumovať a veruže im chutnali. Pre súťaženia chutivých návštevníkov boli pripravené jedácke súťaže v jedení bieleho syra, údeného syra, bryndze, bryndzových halušiek, v pití žinčice všetko na rýchlosť. Sú to obľúbené súťaže pre dospelých ale oveľa živšie tieto súťaže prežívajú deti, ktoré samozrejme súťažajú mimo dospelých. Keď sa posilnení návštevníci rozhodli, mohli súťažiť v držaní bremana a veruže sme takých našli dosť. Pre deti boli ešte zvlášť pripravené detské súťaže šikovnosti, zručnosti a vedomostí. Boli rozdelení do dvoch vekových kategórií. Víťazi ako aj všetky deti boli odmenené. Pre návštevníkov bol pripravený skvelý pravý baraní guláš ako aj grilované jahňacie mäsko. A ako by to bolo na salaši bez bryndzových halušiek so slaninkou a pažítkou? Kto mal chuť, mohol si dať aj z ponuky ovčích syrov či žinčicu. Ku

gulášiku aj to pivko dobre padlo. Počasie sa rozhodlo, že nepokazí tak náročne pripravovanú akciu, a tak si návštevníci plným dúškom vychutnávali ovčiarsku atmosféru: chute a vône. Tieto príjemné chvíle zavŕšili svojim náročným umením sokoliari, ktorí vtiahli do svojho predstavenia nie len deti ale všetkých hostí. Vidieť našich dravcov pracovať z blízka nie je každodenný zážitok. Večer nastupovala hudobná skupina Amazon, ktorá hrala do tanca až do rána. Cieľom akcie bolo priblížiť návštevníkom chod ovčej farmy, starostlivosť o zvieratá, výrobu tradičných salašnických syrov, to sú veci s ktorými sa v dnešnej pretechnizovanej dobe často nestretávame. Spojenie človeka s prírodou je veľmi dôležité. Teší nás, ak sme aj my prispeli svojou troškou do mlyna. A prečo zábava? Lebo nie len prácou je človek živý. Pri náročnom organizovaní akcie nám pomohli: Mesto Považská Bystrica, OÚ Pružina, KROVMONT – Jance Dušan, KANAL MPS, s.r.o. – Štefan Vrabel, Reštaurácia a pizzeria Včielka – Martin Jakubec, EKOBAL, s.r.o.,



SCHAUMANN SLOVENSKO, spol. s.r.o., a samozrejme zamestnanci farmy Pružina, za čo všetkým patrí srdečná vďaka.

Autor: Farma Pružina



Vyhodnotenie nákupného trhu plemenných baranov konaného dňa 5.5.2012 v Pleši

Ing. Pavol Gúgľava

ZCHOK na Slovensku- družstvo

Vážení čitatelia. Využívam túto príležitosť, aby som vás oboznámil s priebehom a výsledkami nákupného trhu plemenných baranov mäsových plemien oviec, plemena romney, lacaune a nového plemena slovenská dojná ovca u chovateľa Ing. Júliusa Šándora v Pleši. Tohto trhu sa z dôvodu veľkej vzdialenosti nezúčastnil chovateľ Agrodružstvo Turňa, ktorý si podal žiadosť o ohodnotenie plemenných baranov na chove. Na nákupnom trhu v Pleši pracovala hodnotiacia komisia v tomto zložení: Ing. Martina Rafajová, predsedkyňa komisie, MVDr. Helena Chladná, Ing. Dušan Apolen a MVDr. Valerián Kvokačka, Ing. Slavomír Reľovský a Ing. Július Šutý.

Podujatie u Ing. Šándora bolo už tradične zorganizované na výbornej úrovni a tešilo sa veľkému záujmu verejnosti. Trhu sa zúčastnili aj zástupcovia RVPS Lučenec a Plemenárskej inšpekcie SR, regionálne pracovisko Banská Bystrica. Prijemným spostením bolo aj vystúpenie detského folklórneho súboru. Pre najmenších bola pripravená veľká nafukovacia šmykačka na ktorej sa deti mohli dosýta vyšantiť. Prijemným spostením bol aj dvojjárah nádherných koní s kočom zo Združenia agropodnikateľov Dvory nad Žitavou, ktorý deti vozil a o ktorý bol veľký záujem. Pre všetkých účastníkov bolo pripravené občerstvenie v podobe chutného gulášu a perkelty.

Úroveň predvedených zvierat hodnotím ako veľmi dobrú, pretože všetci chovatelia venovali odchovu plemenných baranov a ich príprave na nákupný trh náležitú pozornosť. O tom svedčí aj nízky počet vyradených baranov. Víťazom nákupného trhu sa stal baran plemena ile de france, katalógové číslo 76, číslo CEHZ 1903062, línia Ilan, od chovateľa Keľo a synovia, s.r.o. Veľké Teriakovce. Ocenenému chovateľovi srdečne blahoželám a prajem veľa ďalších úspechov. Tento plemenný baran bol, tak ako je to už tradíciou vystavený na výstave Agro-

komplex 2012. Vyhodnotenie nákupného trhu podľa jednotlivých chovateľov, ako aj vyhodnotenie výsledkov genotypizácie na scrapie predvážaných plemenných baranov uvádzam v nasledovných tabuľkách.

Záverom chcem Ing. Júliusovi Šándorovi aj Ing. Erikovi Šándorovi poďakovať za spoluprácu, poskytnutie priestorov, pracovníkov a vytvorenie výborných podmienok pre úspešný priebeh nákupného trhu. Tiež chcem poďakovať aj členom hodnotiacej komisie za pomoc a odvedenú prácu v mimopracovnom čase.



Šampión Nákupného trhu s chovateľom MVDr.Keľom



Vyhodnotenie nákupného trhu (Tab. 1)

Miesto NT: **SS GROUPE s.r.o, Rapovce-Pleš**

Dátum NT: **05.05.12**

Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do ER EA EB I II	Celkom zarad.	Počet vyrad.	ER/zar [%]
403 371 039, VPP SPU,s.r.o.,Kolíňany-Žirany	14	13	1 4 5 2 0	12	1	8.33
606 041 004, ISOKMAN-trading s.r.o.	10	8	1 6 1 0 0	8	0	12.50
606 708 201, Ing.Šándor J. Agrofarma Pleš	35	34	8 23 3 0 0	34	0	23.53
606 708 202, Ing.Šándor J.-Agrofarma Šándor	20	20	2 15 1 1 0	19	1	10.53
607 009 001, Golčiter Lubomír	7	7	3 4 0 0 0	7	0	42.86
607 823 905, Vetagro - Antalík	3	3	0 2 1 0 0	3	0	0.00
609 701 042, KEĽO A SYNOVIA s.r.o.	4	4	0 3 1 0 0	4	0	0.00
609 701 043, KEĽO A SYNOVIA s.r.o.	26	25	6 9 5 1 0	21	4	28.57
609 701 044, KEĽO A SYNOVIA s.r.o.	29	23	3 15 3 0 0	21	2	14.29
609 702 101, Borbás Peter SHR	30	29	11 11 5 1 0	28	1	39.29
Celkom za NT 05. 05. 12	198	166	35 92 25 5 0	157	9	22,29

Vyhodnotenie výsledkov genotypizácie na scrapie podľa jednotlivých chovov, NT Pleš (tab. 2).

Ident. stáda	Plemeno	Počet predv.	Rizik. Skupina			Spolu zarad	Počet vyrad.
			I.	II.	III.		
Agrofar- ma Pleš	IF	34	25	9	0	34	0
Agrofar- ma Pleš	SF	20	13	6	0	19	1
VPP SPU Kolíňany	IF	13	8	4	0	12	1
Keľo a synovia, s.r.o.	BE	25	15	6	0	21	4
Keľo a Synovia, s.r.o.	IF	23	15	6	0	21	2
Keľo a synovia, s.r.o	LC	4	4	0	0	4	0
ISOKMAN trading, s.r.o.	SD	8	4	4	0	8	0
Golčiter Lubomír, Kalinovo	RM	7	1	6	0	7	0
Vetagro - MVDr. Antalík	AM	3	1	1	1	3	0
Peter Borbás, Rim. Jánovce	SF	29	23	5	0	28	1
Spolu		166	109	47	1	157	9

Regionálna výstava oviec a kôz Kamenica

Okrem Ovenálií vo Východnej je v kalendári výstav Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka zaradená aj ďalšia výstava organizovaná Zväzom chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo. Je to regionálna výstava oviec a kôz Kamenica. Súčasne s touto výstavou prebieha aj Nákupný trh na plemenné barany, predovšetkým plemena cigája.

Tento rok sa výstava prvýkrát konala v sobotu, 2.6.2012. Sobota bola zvolená najmä z dôvodu, aby bolo toto podujatie bližšie nie len pre odbornú ale aj laickú verejnosť. Tento rok to bol už šiesty ročník na Farme oviec v Kamenici. Farma Kamenica prešla za posledné roky výraznou obnovou, ktorá z nej urobila významnú súčasť poľnohospodárskeho života na Hornej Toryse. Tohtoročná výstava len potvrdila slová z minuloročného príspevku. Farma Kamenica sa stala miestom, kde sa stretáva kultúrny a spoločenský život regiónu s poľnohospodárskou praxou a životom chovateľa. Plne jej určite patrí prívlastok „farma otvorená verejnosti“.

Na trhu boli predvedené plemenné barany plemena cigája, lacaune, východofrízske a krížence.

Za obec Kamenica privítal chovateľov starosta obce pán Ladislav Urda. Návštevníkom sa prihovoril aj predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Ing. Milan Semančík. Za ZCHOK privítal návštevníkov na výstave riaditeľ Zväzu Ing. Slavomír Reľovský. Všetkých hostí privítal samozrejme aj domáci pán Ing. Peter Angelovič.

Aj tento rok sa v Kamenici stretlo množstvo chovateľov. Na Nákupný trh bolo prihlásených 251 zvier. Predvedených bolo 229 baranov. (pokračovanie na 23. strane)

Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: M. Angelovičová-SHR, Lipany

Dátum NT: 02.06.1

Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom zarad.	Počet vyrad.	ER/zar. [%]
			ER	EA	EB	I	II			
701 548 015 PD Malcov - Lenartov	20	18	6	7	4	0	0	17	1	35.29
701 563 016, Raslavice	27	26	7	18	1	0	0	26	0	26.92
701 932 011, Ing. Brudňák	2	2	0	1	1	0	0	2	0	0.00
707 304 050 AGRO-LENT s.r.o., Malý Šariš	31	29	21	6	0	0	0	27	2	77.78
707 531 059 PD Kapušany - Nemcovce	11	11	2	8	0	1	0	11	0	18.18
707 562 057 Ovčia farma Proč s.r.o.	16	16	5	11	0	0	0	16	0	31.25
707 580 305 PD Tulčák - Demjata	26	26	17	8	1	0	0	26	0	65.38
707 883 918 R. Štastná Farma Palomíno	6	6	1	2	0	0	0	3	3	33.33
708 517 053 PD Jarovnice - Hermanovce	25	25	14	10	0	0	0	24	1	58.33
708 517 309 PD Jarovnice - Uz. Pekľany	15	15	12	2	0	0	0	14	1	85.71
708 723 007 Fiam Agro Services s.r.o.	9	8	1	7	0	0	0	8	0	12.50
711 708 381 Agroekoslužby s.r.o., Bukovce	20	19	1	12	4	0	0	17	2	5.88
711 711 125 AGRIFARM BS spol.s r.o.	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
712 101 001, Ján Homulka	2	2	2	0	0	0	0	2	0	100.00
712 102 002 MVDr. Martin Hirňák	6	6	2	3	1	0	0	6	0	33.33
713 505 096 Agrodružstvo Bystré	7	7	3	3	0	0	0	6	1	50.00
713 505 361 Agrodružstvo Bystré	13	13	5	8	0	0	0	13	0	38.46
810 522 080 PD Odorin - Porač	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
Celkom za NT 02.06.12	251	229	99	106	12	1	0	218	11	45.41



AGROKOMPLEX 2012



Vážaná chovateľská verejnôst a fanúšikovia chovu oviec a kôz. Dovoľujeme si vás v tomto príspevku oboznámiť s priebehom a výsledkami výstavy expozície oviec a kôz na AGROKOMPLEXE 2012.

Program AGROKOMPLEXU bol nasledovný:

Program Agrokomplexu 2012

20. – 21.8.2012 – návôz zvierat

22.8.2012 – doobeda hodnotenie zvierat, ovce a kozy sa hodnotia v priestore expozície ZCHOK na Slovensku - družstvo

23.8.2012 – od 9:00 otvorenie 39. AX 2012

– od 12:00 otvorenie 7. NVHZ

24.8.2012 – od 11:00 – predvádzanie zvierat

25.8.2012 – od 11:00 – predvádzanie zvierat

Deň chovateľov oviec a kôz od 12:00-14:30, oceňovanie víťazných zvierat a kolekcií

26.8.2012 – od 11:00 – predvádzanie zvierat

– deň ukončenia výstavy,

posledné predvádzanie o 11:00

– po 18:00 odvoz zvierat

27.8.2012 – odvoz zvierat a vyčistenie kotercoov

Denne o 10:30 ukážka strojového dojenja bahníc s odborným komentárom.

Program dňa chovateľov oviec a kôz:

Začiatok bol o 12:00. Na úvod obecenstvu z hral fujarista pán Šavrtka.

Potom nasledoval prôhovor predsedu predstavenstva ZCHOK Ing. Igora Nemčoka, ktorý stručne informoval obecenstvo o súčasnej situácii v chove oviec a kôz na Slovensku a odovzdal slovo riaditeľovi ZCHOK na Slovensku – družstvo Ing. Slavomírovi Reľovskému. Ing. Reľovský oboznámil prítomných so všetkými činnosťami a aktivitami ZCHOK.

Potom nasledovalo predvádzanie kolekcií zvierat. Odborný komentár ku predvádzaným zvieratám zaozstaral riaditeľ ZCHOK Ing. Reľovský, k syntetickej populácii „slovenská dojná ovca“ Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD. vedúci disciplíny chovu oviec na SPU Nitra.



Ceny pre ocenené zvieratá odovzdávali:

Ing. Igor Nemčok, predseda predstavenstva ZCHOK na Slovensku

Ing. Štefan Ryba, riaditeľ PS SR, š.p.Bratislava na Slovensku

Ing. Andrea Hrdá, riaditeľka odboru ŽV na MPRV SR

Ing. Rôbert Mészároš, odbor ŽV na MPRV SR

Zvieratá boli predvádzané nasledovne:

– plemenný baran ZV z PD Liptovské Revúce (šampión výstavy) a plemenné jarky C z Agro Raslavice



AGROKOMPLEX 2012



- plemenný baran ZV (šampión) a plemenné jarky ZV z PD Liptovské Revúce
- plemenný baran (šampión) a plemenné bahnice SD z CV ŽV Nitra, pracovisko Trenčianska Teplá
- plemenný cap plemena BKK z AbelPlus Podvysoká s.r.o. (šampión výstavy) a plemenné kozičky plemena HK zo Združenia Agropodnikateľov Dvory nad Žitavou

V prestávkach medzi predvádzaním a odovzdávaním cien sa postaral o dobrú náladu krásnou hudbou pán fujarista Šavrtka, ktorý nám pekne zahral aj na záver. Ďakujeme ošetrovateľom Romanovi Čechovi, Jakubovi Kováčovi, Ondrejovi Kováčovi, ktorí sa počas celej výstavy vzorne starali o vystavované zvieratá a pri predvádzaní zvierat preukázali veľký cit a odbornosť. Osobitné poďakovanie patrí Ing. Anke Kováčikovej za predvedené zvieratá, zvlášť za barana šampióna.

Zrejme si bol vedomý, že je šampión a podľa toho sa aj správal, suverénne viedol skupiny oviec na predvádzanie, hrdo sa dal odfotoграфovať a právom získal ocenenie „Najfotogenickejšie zviera výstavy“. Ocenenie mu udelila redakcia časopisu Slovenský chov.

Výstavy sa zúčastnili títo chovatelia:

RD Klenovec

- plemenný baran a kolekcia plemenných jariek plemena zošľachtená valaška

MVDr. Dušan Antalík, Veľká Ves

- kolekcia bahnic plemena askánske merino

PD Liptovské Revúce

- plemenný baran a kolekcia plemenných jariek plemena zošľachtená valaška
- baran a kolekcia jariek - revúcke
- strakaté ovečky

Agro Raslavice

- plemenný baran a kolekcia plemenných jariek
- plemena cigája

PD Senohrad

- plemenný baran plemena cigája



CVŽV Nitra, pracovisko Trenčianska Teplá

- plemenný baran, kolekcia jariek, jahničiek a bahnic syntetickej populácie slovenská dojná ovca
- plemenný baran plemena lacaune

Keľo a synovia, s.r.o., Veľké Teriakovce

- plemenný baran a kolekcia jariek plemena ile

de france

- kolekcia jariek plemena berrichone du cher
- kolekcia jariek plemena lacaune

Jaroslav Roziak, Zvolen

- kolekcia jariek plemena valaška

PD Jarovnice

- kolekcia jariek plemena cigája



AGROKOMPLEX 2012



Agramil, s.r.o., Mojš

– kolekcia jahničiek plemena oxford down

Združenie agropodnikateľov, Dvory nad Žitavou

- kolekcia jahničiek, produkt úžitkového kríženia cigája x ile de france
- kolekcia kozičiek plemena hnedá koza krátkosrstá

Abel Plus, Podvysoká

– plemenný cap a kolekcia kozičiek plemena biela koza krátkosrstá

Istro – Agra, Gbelce, Ing. Milan Petrovič

– kolekcia kozičiek plemena burska koza

Kozia farma Kozinka, Ing. Petra Pajasová

– kolekcia kozičiek plemena anglonubijská koza

Všetky vystavované zvieratá boli na výstavu veľmi dobre pripravené, za čo patrí veľká vďaka ich majiteľom.

Vystavené zvieratá ohodnotila a ocenila komisia v tomto zložení:

Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD., Ing. Dušan Apolen, Ing. Július Šutý, Ing. Róbert Mészáros, Ing. Anton Čapistrák, Ing. Pavol Gúglava.

Výsledky hodnotenia:

Ovce a kozy

Plemenný baran

Šampión výstavy

Poľnohospodárske družstvo Liptovské Revúce

Za barana SK 1876537 plemena zošľachtená valaška

I. MIESTO

Poľnohospodárske družstvo Senohrad za barana SK 19000377 plemena cigája

II. MIESTO

Centrum výskumu ŽV Trenčianska Teplá za barana SK 1636274 syntetickej populácie slovenská dojná ovca

III. MIESTO

Keľo a synovia, s.r.o. Veľké Teriakovce za barana SK 1903062 plemena ile de france

Bahnice, jarky

Plemeno cigája

I. MIESTO

AGRO Raslavice za kolekciu plemenných jariek

II. MIESTO

Poľnohospodárske družstvo Jarovnice, farma Hermanovce za kolekciu plemenných jariek

Plemeno zošľachtená valaška

I. MIESTO

Poľnohospodárske družstvo Liptovské Revúce

za kolekciu plemenných jariek

II. MIESTO

Roľnícke družstvo Klenovec za kolekciu plemenných jariek



AGROKOMPLEX 2012



Bahnice, jarky a jahničky mäsových plemien I. MIESTO

Keľo a synovia, s.r.o. Veľké Teriakovce za kolekciu plemenných jariiek plemena **ile de france**

II. MIESTO

Agramil, s.r.o. Mojs' za kolekciu plemenných jahničiek plemena **oxford down**

III. MIESTO

Keľo a synovia s.r.o. Veľké Teriakovce za kolekciu plemenných jariiek plemena **berrichone du cher**

Bahnice, jarky a jahničky mliekových plemien I. MIESTO

CV ŽV Trenčianska Teplá za kolekciu jariiek **slovenská dojná ovca**

II. MIESTO

Keľo a synovia s.r.o. Veľké Teriakovce za kolekciu plemenných jariiek plemena **lacaune**

Plemenné kozy

Plemenný cap

Šampión výstavy

Abel Plus Podvysoká za capa SK 1555760 plemena **biela koza krátkosrstá**

Plemenné kozičky

I. MIESTO

Istro Agra Gbelce za kolekciu plemenných kozičiek plemena **búrska koza**

Zlatý kosák získala kolekcia plemenných jariiek ZV z PD Liptovské Revúce.

Cenu časopisu Slovenský chov pre najfotogenickejšie zviera výstavy získal plemenný baran ZV z PD Liptovské Revúce.

Počas výstavy sme zažili aj milé prekvapenie, keď nás navštívil pán minister Ľubomír Jahnátek. Prejavil veľký záujem o problematiku chovu oviec a kôz a touto cestou mu za jeho návštevu ďakujeme a prajeme veľa zdravia a úspechov pri riešení problémov slovenského poľnohospodárstva.

Záverom chceme poďakovať všetkým vystavovateľom za prípravu zvierat na výstavu a všetkým, ktorí materiálne aj iným spôsobom prispeli



ky tomu, aby bola kolíba Zväzu dôstojným stánkom pre všetkých chovateľov, ktorí výstavisko navštívili.

Sú tu nasledujúce firmy a osoby:

FIAM agro s.r.o., PD Klenovec, PD Liptovské Revúce, PD Veľká Rača, OVISFARMA, Agro družstvo Krivá, PD Sklabiňa, PD Mestečko, Majer

a syn, Obert-Bertin Zúbek, PD Rozkvet Odorín, Jozef Ondruch, SPDP Lúňan, Ing. Meszároš, Keľo a synovia s.r.o., Doc. Margetín, Ing. Apolen, PD Pokrok Ostrov, Agro družstvo Bystré, PD Senohrad, SZCH.

**Autori: Ing. Pavol Gúgľava,
Ing. Július Šutý- ZCHOK na Slovensku**



Tab.1

- kategória kôz:		
Katarína Čekanová Ružová 58, Sabinov	plemenná koza s kozľatami	I. miesto
Katarína Čekanová Ružová 58, Sabinov	plemenná koza s kozľatami	II. miesto
SHR Martina Angelovičová Farma Kamenica	plemenná koza s kozľatami	III. miesto

- kategória oviec		
PD Jarovnice Farma Hermanovce	plemenné jarky cigája	I. miesto
Ing. Ján Brudňák Koprivnica 26	plemenná ovca VF s jahňatami	II. miesto
SHR Martina Angelovičová Farma Kamenica	plemenné jahničky SDO	III. miesto

(dokončenie z 18. strany)

Okrem plemenných baranov boli súčasťou výstavy aj vystavené ovce a kozy z regiónu.

Plemenné barany na Nákupnom trhu hodnotila komisia v tomto zložení:

- predsedníčka - Ing. Rafajová
- členovia - Ing. Dvorjak, Ján Novyzedlák, MVDr. Kvokačka, MVDr. Zubrický, Ing. Reľovský Ing. Štý
- zapisovatelia - Ing. Gúgľava, Ing. Bujňák

Výsledky hodnotenia si môžete pozrieť v priloženej tabuľke.

Regionálna výstava oviec a kôz aj v tomto

roku presvedčila svojou kvalitou. Jej úroveň je vysoká predovšetkým vďaka zariadeniu manželov Angelovičových. Dôkazom ich vysokého pracovného nasadenia je aj nominácia pani Angelovičovej v súťaži NAJ-agromanažér.

Výstava aj tento rok nebola orientovaná len na zvieratá. Chovatelia z okolia súťažili o najlepší ovčí syr regiónu. Tiež sa uskutočnila výstava historickej aj modernej poľnohospodárskej techniky. O zábavu sa počas dňa starali hudobné skupiny Madaraš, Lavilas, Bratia Zamiškovci.

Domácim sa podarilo zorganizovať aj súťaž o najlepší skonštruovaný domáci traktor. Víťazmi boli:

1. Jozef Harčarik
2. Václav Gladiš
2. Martin Kriš

Šampiónom nákupného trhu sa stal baran plemena cigája chovateľa Agro Raslavice s.r.o.

Výsledky Regionálnej výstavy oviec a kôz boli nasledovné (tab.1):

Zvieratá hodnotila komisia v zložení:

- Martina Angelovičová – predseda komisie
 - Ing. Milan Semančík – SPPK
 - Ing. František Bujňák – PS SR š.p.
 - Ing. Slavomír Reľovský – ZCHOK na Slovensku
 - Ing. Pavol Gúgľava – ZCHOK na Slovensku
- Víťazným chovateľom srdečne blahoželáme.



V rámci výstavy oviec a kôz sa uskutočnila aj súťaž o najlepší syr Hornej Torysy. V bohatej ponuke z celého regiónu získali ocenenia:

1. Agrodružstvo Bystré
2. Agro Torysa s.r.o.
3. Agrodružstvo Lipany

Autor článku

a autor fotografií: Ing. Slavomír Reľovský

Ekonomika chovu oviec v marginálnych regiónoch

¹Ing. Zuzana Krupová, PhD.

²Ing. Emil Krupa, PhD.

³Ing. Monika Michaličková

¹CVŽV Nitra, ²VÚŽV Praha-Uhřetěves

Marginálne oblasti Slovenska sú z hľadiska ekonomiky chovu oviec také regióny, kde aj pri optimálnom využití všetkých výrobných faktorov (práca, pôda, kapitál), je možnosť efektívnej produkcie živočíšnych komodít limitovaná.

Prírodné podmienky sú dané

Geografická, sociálna a ekonomická stabilita týchto regiónov je výrazne ovplyvnená existenciou poľnohospodárstva a predovšetkým živočíšnej produkcie (chov oviec predstavuje až 55% živočíšnej výroby týchto oblastí). Subvenčné tituly poskytované na pôdu a zvieratá sú veľmi dôležitým, ale nie jediným, faktorom ekonomickej efektívnosti chovu. Ich úlohou je eliminovať nepriaznivé geografické a pôdno-klimatické podmienky. Chovatelia by však nemali zabúdať, že rentabilitu chovu oviec môžu dosiahnuť len maximálnym využitím produkčného potenciálu zvierat a všetkých technológií, ako aj minimali-

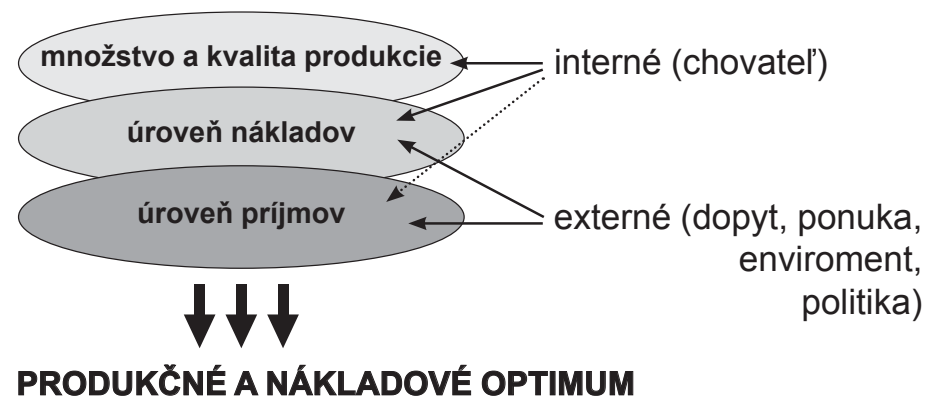
zovaním neopodstatnených nákladov.

Faktory ekonomickej efektívnosti chovu oviec

Ekonomiku chovu oviec najviac ovplyvňujú tri - navzájom prepojené faktory: množstvo a

kvalita produkcie, úroveň nákladov a úroveň príjmov (schéma 1). Zvyšovaním produkcie zvyčajne rastú celkové náklady na výrobu ako aj celkové príjmy. Subvencie poskytované na pôdu vstupujú do ekonomiky chovu na strane výnosov. Z výrobného hľadiska by však mali byť započítané

Schéma 1.: Základné faktory ekonomickej efektívnosti chovu oviec



PRODUKČNÉ A NÁKLADOVÉ OPTIMUM

(kg mlieka, kg PDP, kg ž.hm.... €/kímný deň, €/kg mlieka, €/kg PDP ...)

CVŽV Nitra

priamo do nákladov na výrobu krmív. Zámerom je eliminovať nákladovú stránku výroby a tým priblížiť ekonomiku chovu k zeleným číslam. Z hľadiska ekonomiky výroby je následne dôležitá úroveň jednotkových nákladov (podiel celkových nákladov a množstva produkcie), teda za akú cenu chovateľ vyrobí 1 kg mlieka a 1 kg živej hmotnosti jahňaťa alebo mladej ovce. Jednoducho povedané, rast objemu nákladov nemusí byť ešte negatívom v prípade, ak adekvátne (teda rýchlejšie) rastie aj produkcia. Následné porovnanie jednotkových nákladov s realizačnými cenami produktov dáva objektívny pohľad na efektívnosť chovu.

Produkcia mlieka a jahniat

Produkčná úroveň chovu oviec je v marginálnych oblastiach Slovenska ovplyvnená dvomi špecifikami. Prvým je všeobecný fakt, že chov oviec je viazaný na pôdu a na plodiny, ktoré je možné na nej vo vyšších nadmorských výškach dopestovať. Druhým je limitovaná rozloha dostupnej poľnohospodárskej pôdy a jej produkčná účinnosť. Výrobné podmienky tak primárne de-

ekonomiky chovu. Uvedený systém však kladie vysoké nároky na organizáciu práce a kvalitu krmív (tým aj ich cenu). Veľkou nevýhodou je obmedzené využitie TTP, čím je aplikovanie zošlachovacieho kríženia oviec v marginálnych regiónoch limitované.

Náklady na chov

Vlastné náklady na chov oviec, podobne ako pri ostatných druhov hospodárskych zvierat, postupne rastú. Za posledné 5-ročné obdobie vzrástli v kategórii základného stáda takmer o 50% (z 0,312 na 0,464 € na 1 KD) a pri mladých chovných ovcích o 30% (z 0,175 na 0,226 € na 1 KD). Dôvodom sú vyššie ceny nakúpených krmív, pohonných hmôt a energií ako aj výška odpisov investičného majetku (nákup dojární a ďalších technológií). Hodnotu týchto nákladov nemôžu väčšinou chovatelia ovplyvniť. Jediné, čo môžu v tejto oblasti urobiť, je efektívne ich využiť. Priemerné ročné náklady sú v súčasnosti približne 180-200 € na bahnicu základného stáda a 80-90 € na mladú chovnú ovcu, resp. baránka. Tieto čísla sú vypočítané pre extenzívne chovy dojných

je situovaný predovšetkým do oblastí s vyšším zastúpením znevýhodnených plôch. Dotácie tak môžu v marginálnych oblastiach pokryť polovicu z celkových nákladov na chov oviec.

Produkčné a nákladové optimum

Ako bolo už predtým spomenuté, pre ekonomiku chovu je dôležité množstvo produkcie, nakoľko ovplyvňuje tak úroveň nákladov ako aj tržieb. Každý chovateľ by sa mal snažiť o efektívne zvyšovanie produkcie, tzn. hľadanie produkčného a nákladového optima pre dané podmienky chovu. Základom je vyčistenie priemerných nákladov na bahnicu v stáde a celkových výnosov za určité časové obdobie (napr. za rok). Predaj vlny a jatočných oviec, vzhľadom na ich nízke ceny, je možné z výpočtu eliminovať.

V tabuľke 1 sú zhrnuté základné produkčné a ekonomické parametre extenzívnych stád dojných oviec. Sú to predovšetkým náklady na bahnicu a rok (190 €), ktoré by mali byť pokryté tržbami z predaja jahniat (67 jahniat na 100 bahníc) a mlieka (60 l mlieka na bahnicu v stáde) pri realizačných cenách 2,5 € za kg ž.hm. jahňaťa a 0,90 € za liter mlieka. Vo výpočte je zohľadnená priemerná produkcia mlieka na bahnicu v stáde (60 litrov za dojnú periódu), aj keď skutočná produkcia mlieka na dojenú ovcu je vyššia (75 litrov). V stádach sa však nachádza veľa jalových, teda neproduktívnych bahníc, v dôsledku čoho priemerná produkcia mlieka na bahnicu v stáde klesá na 60 litrov (75 l * 80% oplodnenosť). Celkové tržby z predaja komodít od jednej bahnice predstavujú 77 €. Zápočet podpôr na dobytčie jednotky a pôdu, stlmil výrazne negatívny výsledok hospodárenia (z -118 € na -18 € na bahnicu v stáde). Pri zachovaní realizačných cien komodít a zvýšení oplodnenosti bahníc na 95% by sa zvýšil počet odstavených (1,09) a realizovaných jahniat (0,91) a zvýšila priemerná produkcia mlieka (71 l) na bahnicu v stáde. Po zohľadnení podpôr by bolo konečným efektom dosiahnutie vyrovnaného výsledku hospodárenia v chove oviec.

Podobne môžu chovatelia postupovať ak mlieko spracovávajú na syr, resp. ak chovajú nedojené ovce. Každý chovateľ tak môže definovať svoje vlastné chovateľské optimum. V nami sledovanom súbore chovov je zvýšenie úrovne úžitkovosti základným predpokladom zlepšenia ekonomickej efektívnosti chovu oviec.

Na záver je potrebné dodať, že chov hospodárskych zvierat (dobytka a oviec) má v marginálnych oblastiach okrem produkcie živočíšnych komodít aj nenahraditeľnú mimoprodukčnú funkciu. Ide o benefity, ktoré región chovom oviec získava - kultivácia trvalých trávnych porastov, udržanie kultúrneho rázu krajiny, podpora zamestnanosti vidieckeho obyvateľstva. Základným predpokladom efektívnosti je tvorba pridanej hodnoty, napr. poskytnutie kvalitných služieb za prijateľnú cenu, ktoré do regiónu prilákajú ľudí a tým aj peniaze. Ekonomický kruh sa tak uzatvára v prospech všetkých - chovateľa, spotrebiteľa a celého regiónu.

Tabuľka 1: Modelovanie produkčného a nákladového optima v chove dojných oviec za rok 2011

Ukazovateľ	Priemer	Vyššia produkcia
Ročné náklady na 1 bahnicu v stáde (€)	195	195
Odstav jahniat na 100 bahníc (ks)	92 ^a	109 ^a
Predaj jahniat na 100 bahníc (ks)	67	91
Hmotnosť jahniat pri predaji (kg)	13,5	13,5
Cena jahniat (€ za kg ž.hm.)	2,50	2,50
Predaj mlieka na 1 bahnicu (l)	60 ^b	71 ^b
Cena mlieka (€ za l)	0,90	0,90
Tržby z komodít na 1 bahnicu (€)	77	95
Dotácie na 1 bahnicu (€)	100	100
Výsledok hospodárenia bez/s dotáciou (€)	-118/-18	-100/0

^a (oplodnenosť 80%, resp. 95% * veľkosť vrhu 1,20 jahňaťa) - 4% úhyn jahniat; ^b 75 l mlieka na dojenú ovcu * oplodnenosť

terminujú celý systém živočíšnej výroby marginálnych regiónov. Správny výber systému chovu a plemena aklimatizovaného do týchto podmienok je preto oveľa dôležitejšie, ako v klimaticky priaznivejších oblastiach. Naše domáce plemená oviec - zošlachtená valaška, cigája a merino sú na uvedené podmienky veľmi dobre adaptovateľné, čo je veľkou výhodou. Tieto plemená dokážu využívať pastviny a tým minimalizovať náklady na doplnkové krmivá. Na druhej strane dosahujú nižšiu produkciu mlieka a intenzitu rastu ako špecializované plemená. Uvedená nevýhoda môže byť kompenzovaná stabilnou plodnosťou, nakoľko plodnosť (oplodnenosť a veľkosť vrhu) je tým faktorom, ktorý determinuje efektívne využitie všetkých nákladov. Oplodnenosť bahníc na úrovni 93 až 95% odporúčame ako ekonomické optimum pre dojené aj nedojené stáda oviec. Oplodnenosť pod 85% vedie k neopodstatnenému úbytku príjmov a plytvaniu investíciami. Deficit na strane výnosov, ktorý v tomto prípade vzniká, nedokáže pokryť ani dotácie poskytované na hospodárenie v znevýhodnených oblastiach a chov oviec je v konečnom dôsledku stratový. Zošlachťovacie kríženie zamerané na zvýšenie produkcie mlieka sa často javí ako pomerne rýchla a efektívna metóda na zlepšenie

oviec v marginálnych oblastiach Slovenska. Pri nedojených ovcích sú náklady na chov približne o 20-40% nižšie.

Výnosy z chovu oviec

Výnosy podniku predstavujú predovšetkým tržby z predaja produktov a dotácie. V dojných stádach oviec pripadá najväčší podiel na tržby z mlieka (50-60%), zvyšok tvoria realizované jahňatá (20%) a plemenné zvieratá (podľa zamerania chovu 10-30%). Tržby z vlny sú zanedbateľné (1-3%) a realizačná cena vlny často nepokrýva ani náklady na strihanie. V chove mäsových oviec pochádza väčšina tržieb z predaných jahniat. Dotácie poskytované na veľké dobytčie jednotky (VDJ) sú, vzhľadom na ich klesajúcu hodnotu, primárne len z pohľadu viazanosti na zvieratá. Naopak, potreba minimálnej zaťaženia pôdy dobytčiami jednotkami posúva do popredia dotácie poskytované na pôdu (SAPS, LFA, krmoviny na ornej pôde) a podporu cez Plán rozvoja vidieka. Podľa našich prepočtov je v súčasnosti (po zohľadnení zaťaženia pôdy zvieratami) priemerná výška uvedených podpôr približne 0,270 € na 1 KD bahnice (100 € na bahnicu a rok). Najväčšia časť podpôr (cca 50%) pochádza z platieb LFA, čo odzrkadľuje realitu, keď chov oviec

Vyhodnotenie nákupného trhu na plemenné barany v Trenčianskej Teplej

Dňa 16.5.2012 sa uskutočnil v poradí druhý nákupný trh na plemenné barany v tomto roku v priestoroch tržnice CVŽV, Účelové hospodárstvo Trenčianska Teplá.

Úvodné slovo k otvorení nákupného trhu predniesol riaditeľ

ZCHOK na Slovensku Ing. Slavomír Reľovský, poverený vedením nákupného trhu. Privítal členov Výberovej komisie pre ovce pri MPRV SR a všetkých prítomných chovateľov. Predstavil komisiu, ktorú menovala na hodnotenie baranov predsed-

níčka Výberovej komisie pre ovce pri MPRV SR Ing. Martina Rafajová PhD.a oboznámil chovateľov s organizačným zabezpečením trhu.

O 9.30 hod. komisia v zložení: Ing. Martina Rafajová, PhD.(PS SR,š.p. Bratislava),Ing. Slavomír

Reľovský (ZCHOK), Peter Vároš (PS SR, š.p., RS Žilina), MVDR. Viera Bartošová (RVPS Trenčín),Ing. Rudolf Bobček(PD Sklabiňa), Ing. Anton Čapistrák, Ing. Július Šutý (ZCHOK) začala hodnotenie predvedených plemenných baranov. Za zapisovateľov boli menovaní Ing. Július Šutý(ZCHOK na Slovensku) a p. Stanislav Gago (PS SR, š.p.). Na hodnotenie boli predvedené plemenné barany chovateľa CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá. Hodnotené boli plemenné barany plemien lacaune, zošľachtená valaška, cigája a barany syntetickej populácie „slovenská dojná ovca“

Záverom hodnotenia bolo vyhlásenie víťaza nákupného trhu. Hodnotiaca komisia vyhlásila za víťaza nákupného trhu v Trenčianskej Teplej za rok 2012 plemenného barana číslo katalógu 66,línia Laxo, plemena slovenská dojná ovca, číslo CEHZ SK 1636274. Ocenenie víťaza nákupného trhu odovzdal chovateľovi riaditeľ ZCHOK Ing. Slavomír Reľovský. Súčasne chovateľa požiadal o predvedenie víťazného barana na výstave AGROKOMPLEX 2012.

Aj touto cestou chceme poďakovať prenajímateľovi tržnice CVŽV ÚH Trenčianska Teplá, za veľmi dobré technické zabezpečenie priebehu nákupného trhu a už tradične výbornú prípravu zvierat na nákupný trh.

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené výsledky hodnotenia baranov.

Autor:

Ing. Július Šutý - ZCHOK



Šampión Nákupného trhu-plemenný baran plemena lacaune

Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: CVŽV, ÚCHO Trenčianska Teplá

Dátum NT: 16.05.12

Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom zarad.	Počet vyrad.	ER/zar. [%]
			ER	EA	EB	I	II			
308 004 002 Bednár Marcel + Laco	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
309 381 060 CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá	22	22	6	13	3	0	0	22	0	27.27
309 381 061 CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá	19	19	9	7	3	0	0	19	0	47.37
309 381 064 CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá	5	5	2	2	1	0	0	5	0	40.00
309 381 201 CVŽV ÚCHO Trenčianska Teplá	18	18	2	11	5	0	0	18	0	11.11
Celkom za NT 16.05.12	67	64	19	33	12	0	0	64	0	29.69

Uznávacie konania u nových chovateľov zapojených v kontrole úžitkovosti

Vážení čitatelia. Chcem vás oboznámiť o priebehu uznávacích konaní v dvoch chovoch kôz a v jednom chove oviec za chovy rozmnožovacie.

Predseda Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK na Slovensku, na základe žiadosti chovateľa Roľnícko – obchodného družstva Ďurďoš, delegoval členov Šľachtiteľskej rady, aby vykonali uznávacie pokračovanie v tomto chove.

Dňa 16.5.2012 sa uskutočnilo uznávacie pokračovanie v Roľnícko – obchodnom družstve Ďurďoš. Uznávací komisia pracovala v zložení:

predseda komisie:
Ing. Pavol Gúglava
člen komisie:
Ing. Ján Dvoriak
za RVPS Vranov nad Topľou:
MVDr. Dušan Kostovčík, riaditeľ
za chovateľa:
Ing. Miroslav Sabol,
predseda družstva

Stručná charakteristika podniku:

Roľnícko – obchodné družstvo Ďurďoš, okres Vranov nad Topľou hospodári na výmere 800 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho je ornej pôdy približne polovica. Okrem chovu oviec sa podnik venuje aj chovu hovädzieho dobytku v počte 420 ks, z toho je 200 dojnic plemena slovenské strakaté a 18 kráv plemena charollaise.

Zloženie a charakteristika stáda:

Chov oviec je sústredený na hospodárskom dvore Babie. Praktizuje sa salašnícky spôsob chovu s pripúšťaním raz ročne a sezónnou produkciou mlieka. Zimné ustaj-

nenie je zabezpečené v stabilnom ovčine (drevená nadstavba na betónovom základe so spevnenou podlahou) na hlbokoj podstielke. Prevažnú časť letnej sezóny sú ovce na pastve v okolí hospodárskeho dvora, na zimné obdobie chovatelia zabezpečuje objemové a jadrové krmivá v dostatočnom množstve a kvalite. Od roku 2008 sa vykonáva kontrola úžitkovosti, dojí sa ručne. Stádo pochádza z pôvodného cigájskeho chovu, ktorý bol založený v 70 rokoch minulého storočia. V priebehu minulých rokov však boli na pripúšťanie cigájskych bahniíc použité aj barany plemena LC a krížence CxLC.

Zloženie stáda je nasledovné:

Bahnice: 380 ks
Jarky: 48 ks
Jahničky: 53 ks
Plemenné barany: 7 ks
Spolu: 488 ks

Záver

Po zhodnotení rozboru chovu komisia vykonala prehliadku ustajňovacích priestorov aj uznávaného stáda. Z tejto prehliadky vyplynuli nasledovné skutočnosti:

- stádo je vo veľmi dobrom kondičnom a zdravotnom stave, riaditeľ RVPS, MVDr. Kostovčík vydal priaznivé stanovisko k zdravotnej a nálezovej situácii v chove
- bahnice a jarky majú už známy pôvod po obidvoch rodičoch,

UZÁVIERKA REPRODUKČNÝCH UKAZOVATEĽOV STÁDA.

Percentuálny prehľad reprodukčných ukazovateľov – ROD Ďurďoš:

Kontrolné obdobie	Počet bahniíc				Počet narod. jahniat (ks)	Perc oplod. (%)	Perc plod. (%)	Perc. plod. na obahn. bahnicu
	Prip. (ks)	Predč.vyrad. (ks)	Jalové (ks)	Obah. (ks)				
2010	506	124	55	327	348	85,6	91,1	106,4
2011	503	115	82	306	389	78,9	100,3	127,1

PLEMENÁRSKA CHARAKTERISTIKA STÁDA.

Výsledky vlastnej úžitkovosti - prehľad prírastkov potomstva –jahničky:

Kontrolné obdobie	Počet		Priem. hodn. korig. den. prírastku (g)	
	baránky	jahničky	baránky	jahničky
2011	0	60	0	189

v stáde sa však vyskytujú aj krížence po baranoch plemena lacaune

- zámerom chovateľa je v budúcnosti chovať stádo 150 – 200 ks čistokrvných cigájskych bahniíc a produkovať plemenný materiál, preto budú do rozmnožovacieho chovu zaradené len čistokrvné zvieratá
- kontrolu úžitkovosti vrátane kontroly mliekovej úžitkovosti vykonáva už tretí rok p. Stanislav Hencovský, PS SR, regionálne stredisko Prešov a už sú známe výsledky dvoch laktácií.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa všetci členovia komisie vyslovili za uznanie tohto chovu za šľachtiteľský.

Uložené opatrenia:

- Pre chovateľa:
- pokračovať vo výkone kontroly úžitkovosti v zmysle platnej metodiky

- riadiť sa pokynmi pracovníkov ZCHOK a PS SR
- dôsledne dodržiavať pripúšťací plán a viesť následnú evidenciu
- v budúcnosti zlepšiť intenzitu rastu jahniat, ukazovatele plodnosti a mliekovej úžitkovosti

Pre Regionálne stredisko PS SR Banská Bystrica:

- naďalej vykonávať kontrolu úžitkovosti v zmysle platnej metodiky
- vykonávať pozitívny výber potomstva po rodičoch s najvyššou plemennou hodnotou v zmysle prijatých zásad pre obnovu RCH

Pre veterinárnu službu:

- vykonávať v spolupráci s chovateľom zooveterinárne opatrenia pre šľachtiteľské chovy v zmysle zákona 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti

Autor: Ing. Pavol Gúglava, ZCHOK na Slovensku- družstvo

Výsledky KMÚ za normovanú dojnú periódu prepočítanú na tretiu laktáciu:

Rok	Všetky laktácie	Mlieko (l)	Tuk	Bielkovina	Laktóza
			%	%	%
2010	335	86,08	7,97	5,83	4,75
2011	359	87,2	7,71	5,66	4,65

Vyhodnotenie nákupných trhov na plemenné barany, konaných na tržnici PD Liptovské Hole Kvačany-Dlhá Lúka

Dňa 13.6.2012 sa konal nákupný trh na plemenné barany plemien cigája, lacaune a barany

syntetickej populácie „slovenská dojná ovca“. Predsedníčka Výberovej komisie pre ovce a kozy pri

Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky Ing. Martina Rafajová, PhD.

menovala na hodnotenie baranov komisiu v zložení: Ing. Martina Rafajová, PhD., Ing. Slavomír Re-

Tabuľka č. 1: Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: PD Liptovské Hole Kvačany

Dátum NT: 13.06.12

Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom zarad.	Počet vyrad.	ER/zar. [%]
			ER	EA	EB	I	II			
302 504 086 Agrofarma s.r.o. Červený Kameň	15	14	3	9	2	0	0	14	0	21.43
302 504 087 Agrofarma s.r.o. Červený Kameň	40	40	11	20	6	1	0	38	2	28.95
302 504 088 Agrofarma sro,Č.Kameň-H.Hôrka	27	26	10	12	3	1	0	26	0	38.46
308 004 002, Bednár Marcel + Laco	3	3	2	1	0	0	0	3	0	66.67
402 587 135, PD Žemberovce	30	29	20	8	0	0	0	28	1	71.43
506 041 034, PETER KARCOL	19	19	13	6	0	0	0	19	0	68.42
506 525 040, PD Sklabiňa - Záborie	24	23	10	11	2	0	0	23	0	43.48
506 710 036 Turiec-Agro, s.r.o. Turč.Ďur	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
506 839 905 SZCH Valča, Bernát Peter Ing.	6	6	2	3	1	0	0	6	0	33.33
506 839 908 SZCH Valča, Saliniová Lenka	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0.00
509 519 039, PD Mošovce - Socovce	8	6	2	3	1	0	0	6	0	33.33
601 534 001, PD Sebedín - Bečov	21	17	1	5	3	3	0	12	5	8.33
604 509 548, RD Látky	20	20	7	10	2	0	0	19	1	36.84
604 516 099, PD Detv. Huta	15	15	0	0	6	0	0	6	9	0.00
604 704 101, AGROSEV, s.r.o. Detva	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
604 704 102, AGROSEV, s.r.o. Detva	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
605 529 065, PD Senohrad	22	21	6	8	6	1	0	21	0	28.57
607 501 032 ZPD Poltár - Kokava n/Rimavic.	17	17	2	3	7	2	0	14	3	14.29
609 601 111, OVINI	15	15	4	9	0	0	0	13	2	30.77
610 510 089 Prvá družstevná a.s. Dačov Lom	19	19	4	11	4	0	0	19	0	21.05
611 515 064, PD Očová	18	18	0	6	8	4	0	18	0	0.00
Celkom za NT 13.06.12	329	309	97	126	51	12	0	286	23	33.92

Tabuľka č.2: Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: PD Liptovské Hole Kvačany

Dátum NT: 27.06.12

Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom zarad.	Počet vyrad.	ER/zar. [%]
			ER	EA	EB	I	II			
501 508 074, PD Predmier - Súľov	13	13	6	7	0	0	0	13	0	46.15
501 508 075, PD Predmier-Súľov	5	5	2	1	2	0	0	5	0	40.00
502 512 090, RD Oščadnica	8	6	1	4	1	0	0	6	0	16.67
503 511 092 PD Malatiná	25	25	1	21	3	0	0	25	0	4.00
505 519 020 PD Liptovské Hole Kvačany	9	7	7	0	0	0	0	7	0	100.00
505 549 530, PD Važec	13	13	9	4	0	0	0	13	0	69.23
505 553 019, PD Východná	14	12	5	7	0	0	0	12	0	41.67
505 700 001, Agro-Racio s.r.o.	23	20	12	8	0	0	0	20	0	60.00
505 700 031, Agro - Racio s.r.o.	3	3	1	0	2	0	0	3	0	33.33
505 803 356 J.Šuchtár,Chov oviec a salašn.	15	13	7	5	1	0	0	13	0	53.85
508 512 023, PD Liptovské Revúce	14	9	8	1	0	0	0	9	0	88.89
509 708 041 AGROTRADE GROUP s.r.o. Turček	23	22	14	8	0	0	0	22	0	63.64
510 512 011, PD Trsteník - Trstená	10	10	0	9	1	0	0	10	0	0.00
510 512 012, PD Trsteník - Trstená	21	20	5	10	5	0	0	20	0	25.00
511 350 072 ASIK s.r.o. ŽILINA-ZÁSTRANIE	22	21	16	4	0	0	0	20	1	80.00
601 022 971, Ing.Igor Nemčok	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
601 130 972, Vladimír Magna	10	10	5	5	0	0	0	10	0	50.00
609 546 056, RD Klenovec	19	18	7	10	1	0	0	18	0	38.89
609 546 593, RD Klenovec	27	25	10	15	0	0	0	25	0	40.00
609 733 058 AGROSPOL HRADOVA s.r.o. Tisovec	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
801 506 226, PD Kluknava - Hrišovce	16	15	1	8	3	2	0	14	1	7.14
Celkom za NT 27.06.12	301	267	117	127	19	2	0	265	2	44.15

lovský, Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD., Ing. Anton Čapistrák, Ing. Dušan Apolen, Ing. Július Šutý, Doc. Ing. Egon Gyarmathy, CSc., MVDr. Miloš Pastucha, MVDr

Cikrai, Ing. Rudolf Bobček. Priebeh nákupného trhu bol bezproblémový. Komisia pracovala podľa stanoveného časového harmonogramu. Po skončení hodnotenia

hodnotiaca komisia vyhlásila víťaza nákupného trhu. Stal sa ním plemenný baran plemena cigája číslo CEHZ SK 1900377, línia Rybár chovateľa PD Senohrad. Vyhodno-



Šampión-plemenný baran plemena cigája z PD Senohrad



Šampión-plemenný baran plemena zošľachtená valaška z PD L.Revúce

tenie nákupného trhu je uvedené v tabuľke č. 1.

Dňa 27.6.2012 sa konal nákupný trh na plemenné barany plemena zošľachtená valaška, pôvodná valaška a barany syntetickej populácie „slovenská dojná ovca“. Predsedníčka Výberovej komisie pre ovce a kozy pri Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky menovala na hodnotenie baranov komisiu v zložení: Ing. Martina Rafajová PhD., Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD., Ing. Slavomír Reľovský, Ing. Anton Čapistrák, Ing. Dušan Apolen, MVDr. Miloš Pastucha. Po skončení hodnotenia hodnotiaca komisia vyhlásila víťaza nákupného trhu. Stal sa ním plemenný baran plemena zošľachtená valaška číslo CEHZ SK 1876537, línia Tisovčan-09 chovateľa PD Liptovské Revúce.

Vyhodnotenie nákupného trhu je uvedené v tabuľke č. 2.

Možno skonštatovať, že priebeh a úroveň obidvoch nákupných trhov bola dobrá. Vo väčšine prípadov boli plemenné barany veľmi dobre pripravené. Chovateľom ví-
(pokračovanie na 28. strane)

(dokončenie z 27. strany)

ťažných plemenných baranov bolo odovzdané ocenenie a odporučené tieto barany predviesť na výstave AGROKOMPEX 2012. Za pozitívne hodnotím aj pomerne veľkú účasť chovateľov z východného Slovenska, zatiaľ ako kupujúcich, ale aj oni aj viacerí stredoslovenskí chovatelia prejavili do budúcnosti záujem predviesť vlastné barany na trhoch v iných regiónoch, než boli doteraz zvyknutí. Je to určite správ-

ne uvažovanie, lebo medziregionálna výmena plemenného materiálu je jedným zo spôsobov „osvieženia krvi“ našej populácie cigájskych a valašských oviec, možnosť výmeny skúseností s väčším počtom chovateľov, lepšia predajnosť vlastných baranov atď.

Na záver chcem poďakovať vedeniu PD Lip-tovské Hole Kvačany, menovite predsedovi PD Jánovi Florekovi a pani Anne Drbjakovej, ktorá mala prípravu a technické zabezpečenie tržni-

ce na starosti prvý krát a zvládla to na výbor-nú, ako aj všetkým zamestnancom PD, ktorí sa pričínili o úspešný priebeh oboch trhov. Radosť z dobre vykonanej práce na záver trhu 27.6.2012 pokazili len aktivity nejakého chyt-ráka, ktorý sa nerozpakoval „vypožičať si- ro-zumej ukradnúť“ jedno z krmítek, ktoré druž-stvo kúpilo tesne pred trhom. Je to čin hodný verejného odsúdenia.

Autor: Ing. Július Šutý - ZCHOK

NAPÍSALI STE

ALPAKA- optimálny strážca ovčích a kozích stád

Milan Sýkora

Slovensko-nemecká obchodná a priemyselná komora

Stále častejšie je počuť o napadnutí užitko-vých zvierat – oviec a kôz dravcami. Firma AFG Alpaka Farm Grüttner v Nemecku sa s úspechom venuje chovu „Alpaky“ od roku 1999 a počas to-hoto obdobia získala mnoho skúseností s týmto nádherným zvieracím druhom. Alpaky majú svoj pôvod v Južnej Amerike, kde žijú v nadmorskej výške až do 6000 m. Patria do čeľade „ľavovité nového sveta“ a tak ako všetky ľavovité (Camelidae) sú zvieratá odolné, inteligentné a prispôsobivé. S ich výrazne sociálnymi vzťahmi sú alpaky stádové zvieratá a preto sa nemôžu chovať osamotene.

Alpaky nie sú len producentami vysokokva-litnej vlny, resp. vlákien, ale ukázali sa aj ako vynikajúci „ochrancovia stád“. Zvieratá sú veľ-mi obozretné a svojimi vynikajúcimi očami vidia pohyb aj viac ako v kilometrovej vzdialenosti. Pri nebezpečenstve vylúdi zvieratá nezvyčajný výstražný tón, ktorý ihneď upozorní stádo a majiteľa na nebezpečenstvo. Týmto zvukom, nazvaným aj „rev pumy“ tak vystraší cudzin-ca, alebo dravca, že tieto si zachovávajú odstup. Možno povedať, že útočník má pred alpakami veľký rešpekt. Alpaky sú vďaka svojej kľudnej a inteligentnej povahe veľmi vľúdne zvieratá a sú ideálne aj pre využitie v oblasti ľudskej terapie (často ich nazývajú „horské delfíny“). Primerane sa vedú správať aj s inými užitko-vými druhmi zvierat. V žiadnom prípade nie sú alpaky agresívne, ale voči psom, líškam a iným divým zvieratám majú odpor. Ich obrana a odo-hnanie takých zvierat začína výstražným tónom a nasledným útokom prednými nohami. Ak to je potrebné, postaví sa na zadné nohy a rýchlym útokom a plnou silou zaútočia prednými nohami na dravca. Keď sú alpaky provokované, sú veľmi rýchle a najkratšou cestou napadnú útočníka. Možno povedať, že útočník alebo dra-vec má pred alpakami veľký rešpekt. Je známe, že alpaky odstrašia aj útoky vrán. V Austrálii aj Kanade je samozrejmosťou, že alpaky slúžia ako strážcovia a sú súčasťou vo veľkých stádach

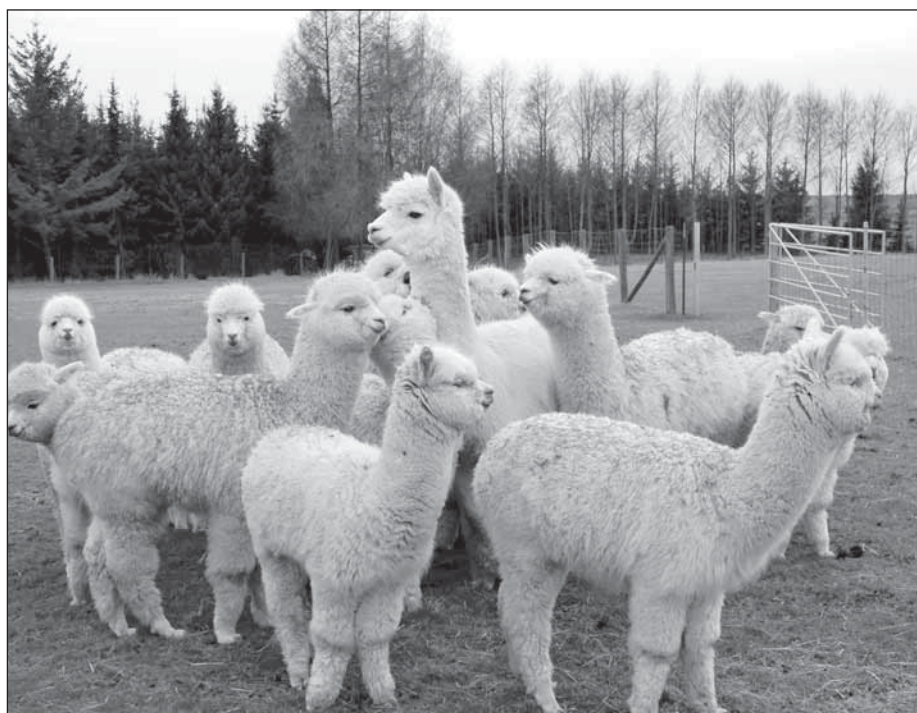
oviec a kôz. Skúsenosti sú také, že sa znížili straty stáda následkom útokov dravcov. Ako najvhodnejší strážca je doporučovaný „samec, prípadne kastrát“. Počet „alpaka-strážcov“ zá-visí od viacerých faktorov. Nakoľko alpaky sú stádové zvieratá, je potrebné držať aspoň dve zvieratá. Potrebné je dodržať veľkosť pastvy a počet je závislý aj od počtu strážených zvierat.

Alpaky sú párnokopytníky s mäkkými kopyt-kami a nespôsobujú poškodenia trávnej mačiny. Ich tlak na pôdu bol nameraný na 39kPa, čo je podstane menej ako u oviec (82kPa), statku (185kPa) a človeka (95kPa). Alpaky sú vhodné aj pre „ozdravenie pôdy“ Ohryz trávy prebieha perami a dolnými zubami (ako kosačka) a tým nedochádza k poškodeniu mačiny. Alpaky dodr-žujú poriadok a aj vylučovanie robia len na ur-čitých miestach. V porovnaní s ovčiami a kozími



stádami sú náklady na chov a krmivo veľmi ní-zke. K tomu možno prirátavať minimalizáciu strát spôsobených divou zverou. Tieto nádherné zvieratá majú množstvo pozitívnych vlastností a sú veľmi obľúbené.

**AFG Alpaka Farm Grüttner
Ziegeleieweg 6
01833 Langenwolmsdorf
Tel.: +421 35973-25103
www.alpaka-farm.de**



Border diseases u oviec aj na Slovensku? Alebo nájde len ten, kto hľadá

MVDr. Zuzana Besson

Agrisvet s.r.o.

Po školení o mortalite jahniat nás kontaktoval jeden chovateľ, ktorý sa školenia síce nemohol zúčastniť, no tento problém ho trápi už niekoľko rokov. Vážim si, že nás nakoniec po dohode s ním do chovu zavolať ošetrojúci veterinár, ktorý bol prítomný po celý čas auditu. Problém spočíkatku vyzeral frustrujúco: aj napriek dobrej úrovni chovu a starostlivosti ošetrovateľov veľa oviec nezaobrezne a mortalita jahniat je vysoká.

Problém v chove:

- Nízka fertilita v posledných dvoch rokoch:
 - o Minulý rok viac ako polovica stáda nezabrezla, tento rok asi 20% oviec zostalo prázdných. Aborty v chove nie sú pozorované.
- Slabá životaschopnosť jahniat:
 - o Jahňatá sa rodia malé, spočiatku vyzerajú normálne, o pár dní začínú chradnúť a uhynú bez príznakov hnačky. Jahňatá čo prežijú sú malého veku. Ich kondičný stav je dobrý, nie sú chudé, no sú malé. Jarky z minulého roku sú malé.

Vyšetrenie chovu:

Kondičný stav zvierat je dobrý. Krmná dávka pozostáva zo sena, lucernovej senáže a jadrového krmiva. Ovce majú minerálne lizy. Príznaky acidózy nie sú pozorované.

Klinické vyšetrenie:

Úroveň výživy oviec je v poriadku, glykémia aj ketonémie sú v norme. Teplota nie je zvýšená. Glykémia jahniat sú hranične nízke, no nie až tak aby vysvetlili úhyn jahniat. Katalázový test uriscreen (na prítomnosť baktérií v moči) je negatívny u 2 zvierat, ktoré boli vyšetrené.

Týždňové jahňa, ktoré bolo utratené:

- vzrast ako novorodené
- chrasty a vrásky okolo nosa, slabý výtok z nosa
- pitva:
 - o bez výrazného nálezu
 - o bez výpotku v brušnej dutine
 - o nastrieknuté cievy v mezenteriu, uzliny mierne zväčšené, bez ďalších známkov enteritídy (bakteriologická kultivácia z mezenterálnych uzlín bola negatívna)
 - o oblička, pečeň, srdce pľúca normálne
 - o uriscreen –
 - o štítka žľaza nezväčšená

Zvieratá vyzerajú v tejto chvíli klinicky zdravé, problém vo výžive nie je, ovce nemajú metabolické problémy. Bakteriologické vyšetrenie je negatívne. Je tu podozrenie na vírusovú chorobu. Pravdepodobne vírus, alebo iný infekčný agens, ktorý pôsobí počas vnútromaternicového vývoja

jahniat. To by mohlo vysvetliť aj slabý rast jahniat s dobrým kondičným stavom:

Pri napadnutí vírusom počas vnútromaternicového vývinu je týmus (žľaza nutná na dozrievanie T lymfocytov) vyčerpaný už pred narodením. U novorodených jahniat je skoro neexistujúci. Jeho činnosť je nutná na sekréciu rastového hormónu. Takéto jahňatá majú menej rastového hormónu ako ostatné a preto nerastú, aj keď sú v dobrom kondičnom stave; tuk sa ukladá, no rast do výšky je zastavený.

Najpravdepodobnejšie infekčné agensy, ktoré môžu spôsobiť takéto klinické formy ochorenia:

- vírus Border disease
- vírus BTV (modrý jazyk)
- toxoplazmóza
- chlamydiofila

Pri nakazení **toxoplazmózou** alebo **chlamydiami** je hlavným klinickým príznakom zmetanie oviec v akomkoľvek štádiu (v tomto chove nepozorované), rodenie živých, no málo životaschopných jahniat je vzácné. Necháme ich ako hypotézy, pokiaľ by iné výsledky boli negatívne.

Vírus BTV:

Klinický obraz zodpovedá klinike zvierat nakazených BTV8 vo Francúzsku v r.2007. Chýba krivanie bahnic. Navyše epizootologická situácia túto situáciu skoro vylučuje. Slovensko je zatiaľ prosté nákazy.

Vírus Border disease:

Patrí do rovnakej skupiny ako vírus moru ošípaných a vírus BVD. Podľa konštatovania veterinárneho lekára sú v okolitých chovoch ošípaných nízke percentá pozitívnych serologických reakcií na mor (možnosť krížovej reakcie s BDV).

Tento vírus spôsobuje vznik permanentne infikovaných jedincov. Jahňa sa už narodí s vírusom v tele, počas celého života bude jeho nosičom = perzistentne infikovaný jedinec (PI). Je isté že skôr, či neskôr na vírus uhynie. PI jedince sú často malé, zaostávajú v raste, ako to môžeme pozorovať v tomto chove. Pokiaľ k nakazeniu vírusom dôjde pred 65.dňom gestácie, dochádza k abortom, ktoré kvôli včasnému štádiu nie sú pozorované, vidíme len veľa prázdných oviec v čase bahnenia. Toto je klinický obraz, ktorý najviac zodpovedá chovu. Preto sme sa v prvom rade zamerali na vírus Border disease.

Serologické vyšetrenie

Robili sa serologické vyšetrenia krvi 15 oviec a Border disease vírus bol pozitívny u 7 oviec.

Riešenie nákazy vírusom Border disease:

Klinické ochorenie zvierat pri prechode vírusu v stáde nie je príliš vážne, môže prebehnúť aj nepozorovane. To, čo v chove spôsobuje straty je vznik permanentne infikovaných jedincov pokiaľ

dôjde k nakazeniu gravidnej bahnice (jahniat, ktoré sa narodia s vírusom v tele a skôr, či neskôr uhynú), ktoré sú potom zdrojom infekcie v chove.

- Pokiaľ k infekcii gravidnej ovce došlo po 65. dňi gestácie, vyvíjajúci sa imunitný systém jahniat sa naučí tento vírus rozpoznávať ako vlastné bunky, to znamená, že jahňa nebude nikdy produkovať protilátky proti vírusu. Narodí sa s vírusom v tele, počas celého života bude jeho nosičom = perzistentne infikovaný jedinec (PI). Je isté že skôr, či neskôr na vírus uhynie. PI jedince sú často malé, zaostávajú v raste, chradnú a uhynú najčastejšie v prvom polroku života.
- Pokiaľ k nakazeniu vírusom dôjde pred 65.dňom gestácie, dochádza k abortom, ktoré kvôli včasnému štádiu nie sú pozorované, vidíme len veľa prázdných oviec v čase bahnenia.
- Pokiaľ k nakazeniu vírusom dôjde posledný mesiac gravidity, keď už je imunitný systém jahňaťa vyvinutý, jahňa dokáže produkovať protilátky proti vírusu, to znamená z nákazy sa vylieči a nezostane PI jedincem. Jeho týmus sa však môže vyčerpať už počas vnútromaternicového života a po narodení bude produkovať menej rastového hormónu, bude to jahňa ako keby bolo zmenšené, no zdravé.

Pri ozdravení chovu od BDV je nutné

- zabrániť infekcii gravidných oviec
- vyhľadať a eliminovať PI jedince

Zabránenie infekcie gravidných oviec = zabránenie vzniku PI jedincov

Na slovenskom trhu neexistuje vakcína na imunizáciu proti BDV oviec. Na zabránenie vzniku PI jedincov je nutné aby ovca bola nakazená vírusom pred pripúšťaním a vytvorila si protilátky, ktoré budú ju aj vyvíjajúce sa jahňa chrániť počas gravidity.

Jediný spôsob ako imunizovať ovce bez vakcíny je dať ich do kontaktu s chorými zvieratami pred pripúšťaním. Klinické ochorenie negravidných zvierat je väčšinou bez príznakov, jedine pokiaľ sa jedná o PI jedinca, tento uhynie. Je vhodné vybrať slabé jahňatá, ktoré nerastú (teda tie, čo predpokladáme, že sú PI = zdroje vírusu) a umiestniť ich do boxov s jahničkami a bahnicami jeden až dva mesiace pred pripúšťaním. Treba ich eliminovať dva až tri týždne pred vypustením barana do stáda. Takto by sa mali prirodzene imunizovať.

Pokiaľ chcete ozdraviť chov, môžete cieľne vyhľadať a eliminovať PI jedince. Na to je nutné hľadať priamo vírus v krvi. Serologické vyšetrenie na detekciu PI nie je vhodné – všetky PI jedince sú seronegatívne, nikdy nebudú vytvárať protilátky proti vírusu. Sú teda serologicky neodlíšiteľné od zvierat, čo vírus nikdy nestretli. PI jedince treba z chovu eliminovať, no treba myslieť na to, že pokiaľ nebude vakcína proti BDV, treba

ich zopár nechať s jahničkami a ovcami pred pripúšťaním a až potom ich eliminovať.

V chove máme teda vírus, proti ktorému neexistuje vakcína. Treba všetko postaviť na posilnení prirodzenej imunity zvierat. Prvý dôležitý bod: acidóza a metabolické problémy prežúvavcov sú v tomto chove veľmi dobre zvládnuté a nie je tu čo riešiť. Ostáva teda možnosť pôsobiť cestou správnej saturácie mikroprvkami.

Je dokázané, že množstvo selénu a jódu vo výžive matiek má výrazný vplyv na prežitie novorodených mláďat. Taktiež vieme, že množstvo a kvalita vytvorených protilátok závisia od množstva selénu v organizme, a že jód je schopný aj v tele zvierat ničiť všetky vnútrobunkové parazity, teda aj vírusy. Dostatočné zásobenie organizmu jódom výrazne zvyšuje percento prežitia pri vírusových

infekciách. Jód dokáže prechádzať placentou a môže tu byť uchovaný pre plod. Na šťastie pre Slovenských chovateľov, prípravky pre prežúvavce s jódom sú v distribučnej sieti Pharmacopoly a každý chovateľ ich môže získať cez svojho veterinára.

No na to aby jód mohol pôsobiť proti vnútrobunkovým patogénom je nutné krátkodobu dosiahnuť jeho vysoké koncentrácie v krvi. To sa však nedá robiť naslepo. Na to aby vysoké dávky jódu nemali negatívny účinok na štítnu žľazu je nutné dostatočné zásobenie organizmu selénom. Preto je žiaduce poznať hladiny selénu a jódu v stáde pred začiatkom terapie. To sa dá jednoducho laboratórne stanoviť analýzou mikroprvkov z krvi obahnených oviec.

Bola odobraná krv štyrom ovciam a vyšetrená hladina Cu, Zn, Se = glutation peroxidáza (GTPx) a I =

anorganický plazmatický jód (IIP).

IIP je nízky u všetkých oviec, GTPx u dvoch Zn a Cu u jednej. Keďže v chove nie sú problémy s krívaním a mušcom Zn a Cu zatiaľ nebudeme riešiť. Na posilnenie imunity proti vírusovým ochoreniam je nutné upraviť Se a jód. Na terapiu sa použijú vysoké dávky jódu, na začiatku vždy spolu so selénom aby nedošlo k poškodeniu činnosti štítnej žľazy.

Navrhovaná korekcia:

Ovce:

OCTASELIODE (selén + jód v tekutej forme, podáva priamo perorálne každému zvieraťu) **1 ml/kg jednorázovo** mesiac pred pripúšťaním, zopakovať rovnakú dávku o 3 mesiace

OCTADINE (jód v granuliiach, čo sa miešajú s koncentrovaným krmivom) **10 g na kus, jedenkrát týždenne počas celej gravidity a**

laktácie. Z začiatku mesiac pred pripúšťaním a skončiť po odstave jahniat. Pokiaľ neskrumujete koncentrované krmivo, dá sa jód pridávať do napájaciej – AQUA-IODE (tabletky, čo sa umiestnia do napájaciej s postupným uvoľňovaním jódu do vody) 1 tabletky pre 20 oviec, dať do napájacky a nechať týždeň. Tabletky sa nerozpustí, jód sa z nej priebežne uvoľňuje. Po týždni tabletky vybrať a nahradiť novými.

Jahňatá:

OCTASELIODE 1 ml/kg v prvý deň života, možnosť zopakovať po dvoch týždňoch.

Na výsledky tejto terapie si budeme musieť počkať do ďalšieho obdobia bahnenia. No chovateľ už aspoň vie, aký infekčný agens má v chove a aké sú možné riešenia. Vieme, že úhynu PI jedincov nezabránime, preto treba všetko úsilie venovať minimalizovaniu ich počtu. □

Z ČINNOSTI ZVÄZU

Nákupný trh Podhorany

Na farme firmy AT Tatry Spišská Belá v Podhoranoch sa konal 20.6.2012 Nákupný trh na plemenné barany.

V posledných rokoch badáme pokles počtu predvedených zvierat na tomto nákupnom trhu. V tomto roku bol pokles dosť výrazný. Bolo

to spôsobené aj tým, že niektorí chovatelia sa trhu nezúčastnili pre zooveterinárne komplikácie.

Predviedli zvieratá na NT v Kvačonoch.

V priestoroch, kde sa obyčaj-

ne konal Nákupný trh prebiehala rekonštrukcia strechy. Preto sme museli pristúpiť

Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: **AT-Tatry Spiš. Belá - Podhorany**

Dátum NT: **20.06.12**

Identifikácia stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do					Celkom zarad.	Počet vyrad.	ER/zar. [%]
			ER	EA	EB	I	II			
505 530 018 AGRIA Liptovský Ondrej, a.s.	7	7	5	1	1	0	0	7	0	71.43
601 130 972 Vladimír Magna	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
703 008 369 NOFA-Ing.N.Fassinger VRBOV	13	13	0	9	4	0	0	13	0	0.00
703 008 377 NOFA-Ing.Norbert Fassinger	9	9	3	3	3	0	0	9	0	33.33
703 529 043 PD Spišské Hanušovce	3	3	1	0	2	0	0	3	0	33.33
704 521 081 PD Olšavica - Brutovce	15	15	0	6	9	0	0	15	0	0.00
710 520 092 RD MAJDAN, Litmanová	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
710 532 090 TOMAK s.r.o. PODOLÍNEC	15	12	3	8	1	0	0	12	0	25.00
710 532 091 TOMAK s.r.o. PODOLÍNEC	16	12	3	6	3	0	0	12	0	25.00
710 705 704 SHR Dziak Tomáš	14	13	6	7	0	0	0	13	0	46.15
801 506 226 PD Kluknava - Hrišovce	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
810 102 098 Ján Novosedlák	1	1	1	0	0	0	0	1	0	100.00
810 719 905 SHR Vincent Mikolaj	3	3	0	3	0	0	0	3	0	0.00
Celkom za NT 20.06.12	126	88	22	43	23	0	0	88	0	25.00





K náhradnému riešeniu. Pre predvedené zvieratá sme zo zábran, ktoré Zväz má, vytvorili kompletne koterce a priestor na predvádzanie.

Nákupný trh otvoril zástupca firmy AT Tatry Ing. Marek Krajaneč.

Komisia pracovala v zložení: Doc. Gyarmathy-predseda, Ing. Reľovský, Ing. Šutý, Ing. Apolen, Ing. Rafajová, MVDr. Zubrický, MVDr. Pastucha, Ján Novyzedlák.

Zapisovatelia: Ing. Gúgla-va, Ing. Drozd

Presné výsledky NT si môžete pozrieť v tabuľke. V závere NT sa konala súťaž o víťaza NT. Prvé miesto získal na základe rozhodnutia komisie baran z firmy AGRIA L. Ondrej. Tak ako aj pri ostatných víťazoch NT, by mal víťazného barana chovateľ predviesť na tohtoročnom Agrokomplexe.

Autor: Ing. Slavomír Reľovský

NAPÍSAI STE

Import na anglický spôsob

Bc. Eugen Nagy
Dolné Janíky

Chovatelia anglonúbijských kôz, ale určite aj veľká väčšina ďalších chovateľov mi určite dá za pravdu, keď poviem, že získavanie kvalitného a pre chov vhodného plemenného materiálu je asi alfou a omegou každého chovu.

Anglonúbijská koza ako málo rozšírené plemeno na Slovensku to má o to ťažšie. Chovatelia, ktorí majú záujem o získanie vhodných plemenníkov sa musia poriadne porozhliadnuť „po svete“, aby sa dostali k chovateľom, od ktorých si neskôr môžu rezervovať zvieratá, keďže u nás zatiaľ nemá nikto možnosť produkovať plemenný materiál samčieho pohlavia pre plemeno anglonúbijská koza.

V Západnej Európe sa ich chovu venuje iba ohraničená skupina chovateľov, ktorých zvieratá zodpovedajú kritériám exteriéru a mliečnej úžitkovosti. Dalším problémom je, že si medzi sebou vymieňajú/predávajú svoje zvieratá a každá koza si už pomaly nájde v rodokmene spoločných predkov.



Jemally Jacobslada - otec kozičky

Aby som tomu ako-tak predišiel, volil som možnosť dovozu z Anglicka odkiaľ táto koza pôvodne pochádza.

Už od začiatku som vedel, že to bude najkomplikovanejšia záležitosť, ktorú som doteraz v spojitosti s chovom/dovozom musel riešiť.

U anglických chovateľov som sa zaujímal od konca minulého roka, avšak bez odozvy. Po dlhšej dobe sa mi podarilo rezervovať capka z chovu, kde sa sústreďujú na zvyšovanie hodnôt mliečnej úžitkovosti. Po mesiaci rezervácie sa však zistilo, že zvieratá nemôžu byť vyvezené z krajiny, pretože príslušná farma nebola zaradená medzi farmy s povolením na vývoz.

Jedny dvere sa predo mnou ztvorili, no iné pootvorili. Vývozy z Anglicka totiž podliehajú prísnej kontrole organizácii „British Goat Society“ a okrem toho ešte „Goat Genetics“. A práve z tej druhej organizácie sa mi ohlásila pani, že sa môžem skontaktovať s rodinou, ktorá chová plemenné anglonúbijske kozy popri inom a že majú zopár capkov na predaj.

Po dohode s chovateľom sa mi podarilo rezervovať nádejného plemenného capka, ktorý je po



Koza z chovu Monach Farm



Jemally Moss - otec capka

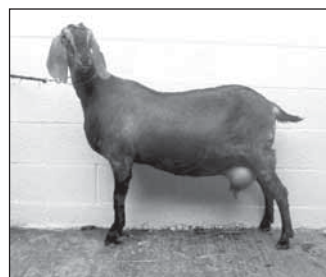
matke, ktorá patrí medzi jeho najlepšie dojnice. Zvieratá sú z rôznych línií, kde sa vedú štatistiky 4 generácie späť. Musím povedať, že ma očarili fotky rodičov capka, zvieratá sú nádherné urastené, veľmi dobre stavané a v neposlednom rade s výsledkami o ktorých zatiaľ len snívam.

Ich farma sa sústreďuje na zvieratá, ktoré sú prioritne selekované po dlhé generácie matiek na základe mliečnej úžitkovosti.

Keďže cesta licencovaným do-

pravcom, ktorý má povolenie na dopravu nad 8 hodín je drahá záležitosť, po mesiaci od zarezerovania capka som začal rozmýšľať nad kozičkou, aby sa náklady za cestu vyrovnali cene zvierat. Anglický chovateľ mi však na rovinnu povedal, že je to bez šance, keďže kozičiek má veľmi málo a že sú všetky ešte pred pôrodnou predané.

Asi o týždeň na to, mi však došiel mail, že k capkovi mi môže predať aj kozičku, ktorá sa práve narodila. Bola pôvodne rezervo-



Monach Dicentra - matka kozičky



Monach Isatis



Monach Jacob 1

vaná, avšak záujemca odstúpil od kúpy, veľmi som sa potešil, keďže mojím prioritom bolo, aby bola z nepříbuznej krvnej línie k capkovi.

Príchodu na Slovensku predchádzalo dvojmesačné vybavovanie na anglickej strane a čiastočne aj u nás, keďže do dovozu sa zamiešala anglická organizácia DEFRA sledujúca okrem iných vecí aj pohodlie zvierat počas tranzitu. V jednoduchosti by som to mohol opísať ako krok, ktorý by mal zohľadňovať zminimalizovanie stresu počas cesty, no z mojej skúsenosti je opak pravdou.

Do Plánu cesty sa teda muselo uviesť povinné odpočívadlo, ktoré nám vychádzalo v Nemecku. Nemecko má veľa týchto miest, avšak iba dve sa špecializujú na ustajnenie kôz...

Iba pár dní pred dovozom som vyvolával a hľadal vhodné miesto, keďže to, čo sme pôvodne uviedli bolo iba pre dobytok a ovce, no a kozy tam nemali čo hľadať...

V deň odchodu z vlasti sa zistilo, že DEFRA



Monach Isatis tesne po príchode z UK

ešte neposlala potvrdenie Štátnej veterinare, tak sme museli čakať na to, kým sa to vyrieši. Zvieratá napokon odchádzali kvôli byrokratickej časti s omeškaním cca 4 hodiny.

V prístave nebol žiadny problém, keďže som sa vopred informoval ako to u nich funguje, vysvetlil som, čo bude v aute a Angličan zasa povedal, že oni s tým nemajú problém, aspoň toto sa potvrdilo, lodenie bolo naozaj bez akýchkoľvek problémov.

Na odpočívadlo som volal deň predtým, aby som sa uistil, že veterinár, ktorý má potvrdiť, že si na mieste zvieratá „oddýchli“ tam naozaj bude.

Vozidlo so zvieratami prišlo na večer, zvieratá nemohli zostať v aute, museli byť vyložené do obrovskej haly, viď foto a čakalo sa na veterinára, ktorý prišiel na druhý deň okolo obeda, kedy boli zvieratá už značne vystresované z cudzieho miesta (len pre predstavivosť, hala je pre 1000ks kôz).



Monach Rhazy - matka capka

Do haly mal vodič zakázané vojsť, avšak kozičku bolo treba napojiť mliekom. Napokon sa mu to podarilo nejakým zázračným spôsobom a po celom dni „nemeckého relaxovania“ mohli opustiť odpočívadlo s pečiatkou na papieri a ja ľahší o slušný peniaz za nemecké odpočívadlo.

Na druhý deň sa nakoniec dostali do nového domova. Kozy boli vystresované, človeka sa veľmi báli, no mohol som byť spokojný, že som postupoval podľa pravidiel, ktoré mi žiaľ v tomto prípade nedávali zmysel.

Keby sa totiž vodič nemusel zastaviť v Nemecku, tak mohol byť za deň s kozami doma, takto to trvalo cez dva dni.

Podstatné je to, že sú už doma, po týždni sa pekne aklimatizovali a začínajú naberať strategickú dôveru.

Tento článok nepíšem preto, aby som niekoho od podobnej veci odradil, to nie, skôr mi išlo o to, aby každý vedel, že keď sa zamýšľa nad takýmto dovozom, je to „beh na dlhé trate“. □



Odpočívadlo



Odpočívadlo - hala iba pre kozy



Cesta loďou



Prístav Calais



Na ceste domov

System hodnotenia mliekovej úžitkovosti kôz u členov Slovenského zväzu chovateľov za rok 2011 v Slovenskej republike

Doc. Ing. EGON GYARMATHY, CSc.

Tak ako každý rok, aj v minulom roku sa u našich členov sledovala mlieková úžitkovosť kôz. V príspevku je vyhodnotená mlieková úžitkovosť dojnych plemien kôz a to plemena biela koza krátkosrstá (BKK), hnedá koza krátkosrstá (HKK), anglonubijská koza (ANG) a alpínska koza (ALP) ktoré sú v menšej miere zapojené do kontroly mliekovej úžitkovosti (KMÚ).

V každej oblasti SR odber mlieka vykonáva na tento účel vyskolený dôverník s tým, že okrem odberu mlieka zabezpečuje aj pomoc chovateľovi tým, že vedie presnú evidenciu o narodených kozliatkach, o dosiahnutých reprodukčných ukazovateľoch (plodnosť, oplodnenosť na okotenú kozu), o prípadnom úhyne zvierat, resp. nahlasuje capkov vo veku nad 5 mesiacov na nákupný trh (NT), ako aj hodnotí kozičky po dovŕšení stanoveného veku, aby tieto dosiahli výslednú triedu plemennej hodnoty (VTPH), ktorá sa určí podľa dosiahnutých bodov v Plemenárskych službách a. s. v UPZ Žilina, kde sa všetky tieto údaje podľa nimi vypracovaného harmonogramu počas celého roka zasielajú. Dôverníci teda vykonávajú veľmi zodpovednú prácu a za týmto účelom sa každoročne zúčastňujú

jednodňového povinného školenia, ktoré končí „dôvernickou skúškou“.

Tohto školenia sa na požiadanie môžu zúčastniť aj chovatelia, ktorí majú záujem zapojiť sa do KU a KMÚ a takto vo svojom chove môžu potom samostatne robiť túto prácu. Pre oboznámenie uvádzam aj v skratenej forme postup pri odberech mlieka. Prvý odber pre KMÚ s presným meraním a zaevidovaním vydojeného mlieka sa robí od 40 do 70 dňa po okotení kozičky. Celkovo sa u kôz odoberá mlieko 5 x v časových intervaloch od 28 do 34 dní. Takto odobraté mlieko sa prepočíta na tzv. normovanú dojnu periódu, t.j. na 150 dní, pričom táto sa vždy prepočíta na 3 laktácie. Od každej kozičky zapojenej do KMÚ sa odobrá vzorka mlieka posielajú do PS, a.s. ÚPZ Žilina, kde sa stanoví obsah tuku, bielkovín a laktózy v kg a %-tách. Po troch uzavretých laktáciách už dôverník nemusí odoberať mlieko od kozičky a toto posielajú do Žiliny, nakoľko takto prepočítané výsledky sú platné pre dané zvieratá do konca pôsobenia v KU. A ich plemenný materiál, t.j. capkov a kozičky, dosahuje uvedenú VTPH. Do KMÚ sa zapoja len mladé kozičky, od ktorých sa potom môže odchovávať plemenný materiál.

Tieto údaje sú pri každej plemen-

nej kozičke veľmi dôležité, pretože chovateľ má hodnoverný prehľad nielen o úžitkovosti jednotlivých zvierat, ale zároveň aj o najdôležitejších hore uvedených zložkách mlieka. Tieto ukazovatele sú do značnej miery geneticky podmienené, ale je ich možno ovplyvniť aj podávaným krmivom. A preto v tzv. drobnochove, kde vo väčšine prípadov je podávané viaczložkové krmivo a v dostatočnom množstve sa dosahujú vyššie hodnoty v zložkách mlieka, ako vo veľkochovoch. Ak sa nedajú zvýšiť požadované hodnoty v zložení mlieka krmivom (obsah bielkovín a tuku by mal dosahovať hodnotu minimum 3 %), treba zakúpiť plemenného capa, ktorého matka dosahuje minimálne uvedené hodnoty. Je to dôležité aj pri spracovaní mlieka na výrobu syrov, pretože mlieka s vyšším obsahom tuku treba na produkciu syra menej. Pri viacpočetnom stáde, aby sa mlieko mohlo odobrať od prevažnej väčšiny kôz v rovnakom časovom úseku, musí chovateľ zabezpečiť spontánne prejavenie ruje tak, aby sa prvý odber mohol uskutočniť v hore vyššie uvedenom čase od prvého okotení kozičky. Vyvolanie ruje do značnej miery závisí aj od poveternostných podmienok, ale ako je uvedené, hlavne od výživy, čiže od chovateľských podmienok

a preto je treba kozičky nechať spásť pasienky s rôznorodým zložením tráv a tiež prikrmovaním jadrovým krmivom v dávke 0,5 až 1,0 kg., minimálne 3 - 4 týždne pred prípušťacím obdobím. Pri menšom počte zvierat a pri dobrom kŕmení sa plnohodnotná ruja prejaví v krátkom časovom úseku počas celého roka, bez nárokov na adlibitné kŕmenie.

Odchované plemenné capky, ktoré v mesiaci august resp. september (v týchto mesiacoch sa organizujú NT) dosahujú minimálne 32,0 kg a vek nad 6 mesiacov sa môžu predviesť na NT, kde sú hodnotené a je ich možno odpredať iným chovateľom a použiť v plemenitbe.

V tabuľke 1 uvádzam zoznam chovateľov u ktorých sa robila KMÚ u BKK, pričom do KMÚ sa na začiatku zapojilo 13 chovateľov s počtom kôz 74 ks, avšak laktácia bola ukončená u 11 chovateľov a u 67 kôz. Komisia sa bude musieť zaoberať na svojom zasadnutí, aby sa takéto javy v budúcnosti nevyskytovali vo väčšom rozsahu a v prípade, že sám chovateľ svojou nedisciplinovanosťou spôsobí predčasné ukončenie laktácie, tak bude musieť zaplatiť za spracované vzorky mlieka v UPZ Žilina.

V ďalšej časti príspevku rozviem najdôležitejšiu dosiahnutú úžitkovosť u časti kôz BKK, resp. iných plemien prepočítanú na 3 laktácie, aby sa čitateľ v prípade záujmu o kúpu kôz mohol lepšie orientovať.

Dojnosť nad 1000 l sa zistila u nasledovných chovateľov: PhDr. Ľ. Kozubová v jednom prípade /1268,07 l/, u Ing. Š. Hamerlíka v 3 prípadoch /1010,98 l, 1015,03 l, 1037,82 l/, u R. Jonáša v 2 prípadoch /1056,55 l, 1077,46 l/, u Ing. P. Pajasovej v 1 prípade /1044,04 l/, u Ing. J. Kováča v 3 prípadoch /1013,17 l, 1031,58 l, 1312,33 l/, u Ing. M. Mularčíkovej v 7 prípadoch /1022,61 l, 1053,45 l, 1162,32 l, 1174,77 l, 1177,79 l, 1241,43 l, 1276,60 l/. Z hľadiska uvedených číselných údajov o dosiahnutej produkcii mlieka nad 1000 l je teda treba uviesť, že najvyššia úžitkovosť 1312,33 l sa dosiahla u chovateľa Ing. J. Kováča, o niečo nižšia

Priemerné hodnoty sledovaných ukazovateľov KMÚ kôz za rok 2011 - prepočítané na 3 laktácie

Majiteľ - názov farmy	Plemeno	Laktácia	Mlieko		Tuk		Bielkoviny		Laktóza	
			v litroch	kg	kg	%	kg	%	kg	%
p. Baláž - fa. Vračuňa	BKK	5	655,76	21,98	3,35	19,01	2,90	29,28	4,47	
PhDr. Kozubová - Kozí dvor	BKK	7	919,03	29,87	3,25	30,28	3,29	37,15	4,04	
Ing. Hamerlík - Jablonica	BKK	16	849,17	28,55	3,36	26,32	3,10	34,80	4,10	
p. Šteflíková - Gbely	BKK	5	846,07	28,37	3,28	28,37	3,28	35,36	4,09	
p. Jonáš - Topoľčany	BKK	2	1067,01	27,15	2,54	31,43	2,95	46,79	4,39	
p. Čerevka - fa. Dorinka	BKK	5	586,11	19,97	3,41	15,70	2,68	24,93	4,25	
Ing. Pajasová - fa. Kozinka	BKK	7	821,17	26,36	3,21	26,42	3,22	36,21	4,41	
p. Pavelka - Pliešovce	BKK	5	624,42	19,93	3,19	17,19	2,75	24,44	3,91	
Ing. Kováč - Žarnovica Huta	BKK	3	1119,03	32,30	2,89	31,92	2,85	49,94	4,46	
Ing. Mularčíková - Helpec	BKK	8	1122,20	30,87	2,75	29,82	2,66	48,67	4,34	
p. Čehanová - Dačov	BKK	4	766,08	23,09	3,01	23,57	3,08	33,25	4,34	
Priemerné hodnoty za plemeno	BKK	67	850,04	26,69	3,22	25,53	3,01	35,91	4,22	
M. Roman - Kláštor p/Znievom	HKK	4	942,51	31,28	3,32	28,75	3,05	39,62	4,20	
M. Šimek - Valča	HKK	2	705,06	24,58	3,49	19,24	2,73	31,13	4,42	
Priemerné hodnoty za plemeno	HKK	6	863,36	29,05	3,37	25,58	2,95	36,79	4,28	
Ing. Pajasová - fa. Kozinka	Anglonubijská koza	2	698,57	24,38	3,49	25,08	3,59	27,50	3,94	
Ing. Medek - fa. Jašov Vrch	Anglonubijská koza	1	785,09	39,25	5,00	33,13	4,22	30,93	3,94	
Ing. Chybová - RAR real, s.r.o	Anglonubijská koza	2	516,98	23,48	4,54	18,66	3,61	21,15	4,09	
Priemerné hodnoty za plemeno	Anglonubijská koza	5	643,24	26,99	4,24	24,12	3,76	25,64	4,00	
M. Magda	Alpínska koza	4	503,19	17,76	3,53	14,23	2,83	21,07	4,19	
Priemerné hodnoty za plemeno	Alpínska koza	4	503,19	17,76	3,53	14,23	2,83	21,07	4,19	

1276,60 l u Ing. M. Mularčíkovej a o niečo nižšia 1268,07 l u PhDr. L. Kozubovej.

Úžitkovosť nad 900 l sa zistila u kôz u nasledovných chovateľov: u PhDr. L. Kozubovej v jednom prípade /905,60 l/, u Ing. Š. Hamerlíka v 2 prípadoch /911,19 l, 989,35 l/, L. Šteflíkovej v 1 prípade /903,61 l/.

Aj dojnnosť nad 800 l sa zistila u viacerých chovateľov: u Ing. Š. Hamerlíka v 5 prípadoch /821,73 l, 862,10 l, 876,23 l, 881,00 l, 894,75 l/, u Ing. Šteflíkovej v 4 prípadoch /825,21 l, 836,49 l, 874,53 l, 880,51 l/, u Ing. P. Pajasovej v 2 prípadoch /858,29 l, 868,00 l/, u K. Čekanovej tiež v 2 prípadoch /807,08 l, 809,81 l/, u PhDr. L. Kozubovej v 1 prípade /895,33 l/ a u tiež u J. Baláza /868,48 l/.

Záverom tejto časti príspevku je treba uviesť, že mlieková úžitkovosť u ostatných chovateľov tiež dosahovala pomerne vysoké hodnoty a len v 2 prípadoch sa dosiahla nižšia úžitkovosť v prepočte na 3 laktáciu než 500 litrov na dojnú kozu a u väčšiny kôz sa táto pohybovala v rozmedzí od 550 l do 690 l. Takéto dosiahnuté výsledky sú síce veľmi povzbudzujúce a na zasadaní a školení zodpovedných pracovníkov – dôverníkov sa budeme touto problematikou zaoberať.

V ďalšej časti rozvážame priemerné hodnoty sledovaných ukazovateľov v KMÚ u kôz HKK za rok 2011 v prepočte na 3 laktáciu. Do KMÚ u tohto plemena boli zapojení 2 chovatelia a to M. Roman a M. Šimek s počtom kôz 6 ks. U prvého chovateľa

boli do KMÚ zapojené 4 kozičky a u druhého 2 kozičky. U M. Romana boli 3 kozičky na 1 laktácii a zistila sa u nich pomerne vysoká úžitkovosť, keď v 2 prípadoch sa dosiahla úžitkovosť nad 900,00 l a to 978,43 l a 985,98 l a v 1 prípade sa dosiahla úžitkovosť nad 800,00 l t.j. 864,76 l. U kozičky na 3 laktácii sa zistila produkcia mlieka tiež nad 900,00 l a to 940,87 l. U chovateľa M. Šimeka sa zistila u 2 kôz úžitkovosť 659,57 l a 750,54 l.

U anglonubijských kôz sa KMÚ robila u 3 chovateľov a to u Ing. P. Pajasovej, u Ing. M. Medeka a Ing. Chybovej. Celkovo sa KMÚ robila u 5 kôz. Najvyššiu úžitkovosť v prepočte na 3 laktáciu 828,30 l produkovala dojnica ktorá sa nachádza v chove u Ing. P. Pajasovej. O niečo nižšia

hodnota t.j. 785,09 l sa potvrdila u Ing. M. Medeka, ktorý ma zapojenú len jednu kozičku do KMÚ. U Ing. A. Chybovej sa u 2 kozičiek zistila priemerná úžitkovosť 516,98 l. U menovanej sa u dvoch kozičiek zistila úžitkovosť 545,47 l a 488,49 l.

U jediného chovateľa anglonubijských kôz M. Magdu, kde boli do KMÚ zapojené 4 kozičky sa dosiahla priemerná úžitkovosť 503,19 l, keď jednotlivé kozičky dosiahli nasledovnú produkciu mlieka /480,91 l, 500,59 l, 500,71 l a 530,56 l/.

V závere hodnotím, že v roku 2011 sa dosiahla v KMÚ vysoká produkcia mlieka a v budúcich rokoch je treba v tomto trende pokračovať, pričom je nutné zvýrazniť dodržiavanie všetkých požiadaviek kladených na KMÚ a KÚ. □

Z ČINNOSTI ZVÄZU

Správa o stave a situácii v chove kôz na Slovensku

Ing. Pavol Gúglava

ZCHOK na Slovensku - družstvo

Stavy kôz na Slovensku ku koncu roka 2011 dosahovali 34,1 tis. Ks, čo je oproti minulému roku pokles o 3,5%. Stavy matiek zaznamenali pokles tiež o 3,5% (zdroj Súpis HZ k 31.12.2011). Odhadovaná produkcia kozieho mlieka poklesla až o 20,2%, a to najmä v dôsledku poklesu úžitkovosti, ale tiež aj vplyvom zníženia stavov.

Produkcia kozieho mäsa v roku 2011 je odhadovaná na 542,4 t, čo je nárast oproti minulému roku o 63,3%. Vývoz alebo porážky na bitúnkoch neboli zaznamenané, takže celá produkcia išla na samozásobenie.

V roku 2012 je predpoklad mierneho nárastu stavov.

Stavy kôz zapísaných v plemennej knihe.

K 31.12.2011 bolo v plemennej knihe zapísaných 1115 žijúcich zvierat, z toho 1035 plemenných kôz v 27 chovoch. Z toho PS SR vykonáva kontrolu úžitkovosti v 4 chovoch v celkovom počte rovných 900 kusov a SZCH vykonáva kontrolu úžitkovosti v 23 chovoch v počte 135 kusov. Zaráža ma, že medzi týmito 23 chovmi figuruje 5 chovov, ktoré majú nulové stavy, preto by mala šľachtiteľ-

ská rada k tejto skutočnosti zaujať stanovisko.

Zastúpenie plemien.

Najpočetnejším plemenom kôz zapísaných v plemennej knihe je biela koza krátkosrstá v počte 996 žijúcich zvierat k 31.12.2011, z toho je 62 plemenných capov. Druhým najpočetnejším plemenom je hnedá koza krátkosrstá v počte 50 plemenných kôz a 6 capov, potom búrska koza počet plemenných kôz 40 ks a capov 2 ks a nasleduje anglonubijská koza v počte 16 kôz a 5 capov.

Priebeh bonitácií.

Boli vykonané bonitácie v dvoch chovoch a to u Ing. Pajasovej, farma Kozinka, Veľký Blh, plemeno anglonubijská koza.

Stavy po bonitácii boli nasledovné:

- 1 plemenný cap
- 2 plemenné kozy
- 2 plemenné kozičky z vlastného chovu
- 2 plemenné kozičky importované, ktoré boli zaradené do PK
- 5 importovaných plemenných kôz, ktoré tiež boli zaradené do PK

Ďalšia bonitácia bola u Ing. Petroviča, IstroAgra Gbelce, plemeno

PS SR s.p. - UPZ ZILINA

Datum : 31.01.2012

POCTY KOZ A CAPOV ZAPISANYCH DO PLEM.KNIHY K 31.12.2011

PREHLAD PODLA STUPNA A ODDIELU PLEM.KNIHY

KOZY

PK	1.stupen	2.stupen	3.stupen
oddiel A	347	211	2272
oddiel B	0	0	0

Celkom pocet koz zapisanych do PK : 2830

CAPY

	1.stupen	2.stupen	3.stupen
oddiel A	69	6	144
oddiel B	0	0	0

Celkom pocet capov zapisanych do PK : 219

Spolu pocet koz a capov zapisanych v PK : 3049

z toho zijucich : 1115

nezijucich : 1934

Za obdobie od 01. 01. 2011 do 31. 12. 2011:

počet zapísaných zvierat: kôz : 237

capov : 32

spolu : 269

počet zaregistrovaných chovov : 5

búrska koza. Stavy po bonitácii:

- 1 plemenný cap
- 28 plemenných kozičiek, 3 vyradené pre podkus
- 25 plemenných kôz

Bonitácie v ostatných chovoch budú v priebehu septembra a októbra.

Nákupné trhy plemenných capov.

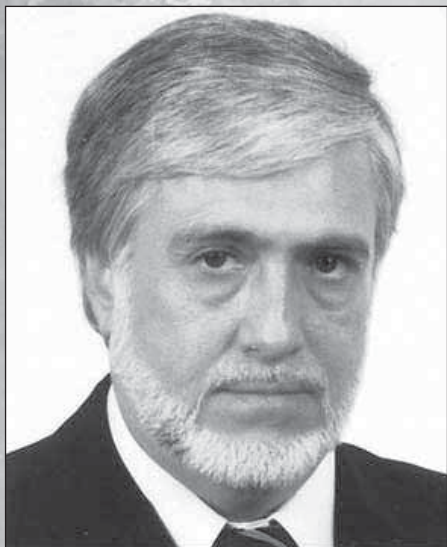
Termíny nákupných trhov boli zverejnené a webovej stránke ZCHOK, konali sa v týchto termínoch:

24.8. Agrokomplex Nitra

14.9. Dobrá Niva

Na tieto trhy boli prihlásené len capy plemena biela koza krátkosrstá. □

MVDr. Pavol Zubrický, st. – 60. ročný



MVDr. Pavol Zubrický

V uplynulých týždňoch sa významného životného jubilea dožil MVDr. Pavol Zubrický st. Narodil sa 13. augusta 1952 v Košiciach v rodine zviazanej s vtedajšou Vysokou školou veterinárnou. Jeho otec Doc. Jozef Zubrický, PhD. tu pôsobil ako pedagóg na Katedre výživy, dietiky a krmovinárstva, mama Viera r. Svobodová bola dlhoročnou pracovníčkou vysokoškolskej knižnice. K výberu školy ho motivovalo nielen toto prostredie, ale aj vzťah a obdiv ku koňom pretrvávajúci do dnešných dní. Od malička mal veľmi pozitívny vzťah aj ku športu, aktívne sa venoval plávaniu, jazde na koni a badmintonu. Po absolvovaní základnej školy v Košiciach pokračoval v štúdiu na Strednej všeobecno-vzdelávacej škole na Šmeralovej ulici v Košiciach, kde v roku 1970 maturoval. V rokoch 1970 až 1976 navštevoval Vysokú školu veterinársku v Koši-

ciach. Po promóciách nastúpil na ročnú základnú vojenskú službu v Kežmarku k VLM (Vojenské lesy a majetky) ako obvodný vojenský veterinárny lekár. V týchto rokoch sa spolu s manželkou a rodinou presťahoval z Košíc do Sabinova. V roku 1977 sa zamestnal v Štátnom veterinárnom a potravinovom ústave v Prešove, kde bez prestávky pracoval takmer 34 rokov. Začínal v pozícii veterinárneho lekára na oddelení patologickej morfológie a histológie. V roku 1995 sa stal vedúcim tohto oddelenia a v rokoch 2000–2007 bol v pozícii riaditeľa. Za celú dobu pôsobenia v tejto inštitúcii sa snažil o jej odborný rast, neskôr sa zaslúžil aj o jej akreditáciu. Externe viedol praktické cvičenia patologickej anatómie a histológie na Univerzite veterinárskeho lekárstva v Košiciach a prednášal na Inštitúte vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach v rámci predatestačných príprav. Bol dlhoročným členom Slovenskej i Československej spoločnosti patológov, Slovenskej lekárskej patologickej spoločnosti a predsedom Výberovej komisie pre plemenné kozy a ovce pri Ministerstve pôdohospodárstva SR.

V roku 1978 absolvoval atestáciu I. stupňa zo všeobecného veterinárskeho lekárstva, v roku 1987 obhájil atestáciu II. stupňa prostredníctvom atestačnej práce „Prieskum nervových porúch oviec“. Ako prvý v rámci vtedajšieho Československa diagnostikoval ochorenia spôsobené pomalými vírusovými ochoreniami oviec PAO (pľúcna adenomatóza) a MAEDI (chronická progresívna pneumónia). Takisto v rámci bývalej ČSSR vykonal ako prvý histologický prieskum ochorenia BSE. Od začiatku svojej praxe v oblasti histopatológie mal zvyk všetky zaujímavé prípady si fotograficky zdokumentovať. Práve cez výber z týchto jeho cenných zbierok fotograf i sa väčšou či menšou



mierou podieľal na vydaní mnohých odbornovo-vedeckých a populárnych publikácií, článkov a vysokoškolských učebníc. Po celý život a to od roku 1977 pracoval u jedného zamestnávateľa a to až do roku 2011, kedy po sérii závažných ochorení odišiel na invalidný dôchodok. Dnes sa aktívne venuje svojím koníčkom, ktorým sú kone (zúčastňuje sa ako veterinárny rozhodca na kónskych pretekoch), fotografovanie a záhrada. K významnému životnému jubileu prajeme Dr. Pavlovi Zubrickému do ďalších rokov veľa zdravia, spokojnosti a radosti v kruhu rodiny a priateľov.

Autor: MVDr. Miroslav Petřík



Kvalita ťažkých jatočných jahniat z dvoch kontrastných systémov odchovu

^{1,2}Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.

²Ing. Dušan Apolen,

¹Ing. Lucia Luptáková,

¹Ing. Gustav Vagač, CSC.

²Ing. Peter Polák, PhD.

¹Ing. Zuzana Horečná

¹Slovenská poľnohospodárska univerzita Nitra, Katedra špeciálnej zootekniky;

²Centrum výskumu živočíšnej výroby Nitra

Produkcia ťažkých jatočných jahniat (ŤJJ) s jatočnou hmotnosťou vyššou ako 13 kg sa na Slovensku zvyšuje, čo súvisí s miernym nárastom stavov špecializovaných mäsových plemien. Pri chove týchto plemien sa stále viac presadzuje aj na Slovensku odchov jahniat po jarnom bahnení, pod matkami, na pastve, s minimálnym alebo žiadnym využívaním jadrového krmiva pri odchove jahniat (tzv. anglosaský spôsob chovu). Tento systém chovu bahnič a odchovu jahniat do vyšších hmotností je rozhodujúcim vo všetkých ovčiarsky vyspelých krajinách. Tradične sa však v našich podmienkach, ale aj v niektorých obilninársky intenzívnych oblastiach sveta (napr. vo Francúzku), odchováajú ťažké jahniatá v maštalných podmienkach, pri intenzívnej výžive s použitím komplexných krmných zmesí, sena a senáží.

Čo sa týka kvality ŤJJ produkovaných s vy-

Tab. 1: Vplyv spôsobu odchovu a typu tuku na zloženie vybraných mastných kyselín ťažkých jatočných jahniat (g/100g tuku)

Mastná kyselina	Spôsob odchovu jahniat (SO)		Význam. rozdielov	Typ tuku (TT)		Význam. rozdielov
	Na pastve	V ovčine		IMT	EMT	
C12:0 (laurová)	0,983	1,123	ns	0,905	1,201	+++
C14:0 (myristová)	7,01	8,84	+++	6,97	8,88	+++
C16:0 (palmitová)	22,24	28,48	+++	25,17	25,55	ns
C16:1 cis9	0,568	0,473	+++	0,480	0,560	+++
C17:0 (margarínová)	1,20	1,37	+++	1,20	1,38	+++
C18:0 (steárová)	16,76	14,75	+++	15,08	16,42	++
C18:1 trans11 (trans-vakcénová)	4,04	1,16	+++	2,59	2,61	ns
C18:1 cis9 (olejová)	25,01	27,69	+++	26,44	26,26	ns
C18:2 n-6 (linolová)	4,63	2,49	+++	4,56	2,56	+++
C18:3 n-6 (gama linolová)	0,034	0,032	ns	0,043	0,024	+++
C18:3 n-3 (alfa linolénová)	1,88	0,88	+++	1,65	1,11	+++
C18:2 cis9,trans11 (rumenová)	1,89	0,58	+++	1,20	1,27	ns
C20:4 n-6 (arachidonová)	1,06	0,28	+++	1,13	0,20	+++
C20:5 n-3 (eikozapentaénová -EPA)	0,452	0,086	+++	0,475	0,064	+++
C22:5 n-3 (dokozapentaénová -DPA)	0,640	0,242	+++	0,602	0,279	+++
C22:6 n-3 (dokozaheksaénová -DHA)	0,192	0,069	+++	0,188	0,072	+++

+++ P<0,001; ++ P<0,01; ns – nevýznamný rozdiel



Tab. 2: Významné skupiny mastných kyselín (MK) podobného typu a charakteristické pomery MK v závislosti od spôsobu odchovu a typu tuku pri ťažkých jatočných jahňatách.

Ukazovateľ	Spôsob odchovu jahniat (SO)		Význ. rozdielov	Typ tuku (TT)		Význ. rozdielov
	Na pastve	V ovčine		IMT	EMT	
Nасыténé MK - NMK	52,32	59,04	+++	53,30	58,05	+++
NMK s rozvetveným reťazcom	2,08	2,54	+++	2,18	2,45	+++
Mononenасыténé MK - MNMK	34,49	34,70	ns	34,72	34,48	ns
Cis MNMK	29,95	31,74	+++	30,83	30,85	ns
Trans MNMK	6,83	3,24	+++	5,16	4,92	ns
Polynenасыténé MK - PNMK	13,19	6,18	+++	11,98	7,39	+++
CLA	2,15	0,65	+++	1,38	1,43	ns
n-6 PUFA (omega 6 MK)	5,84	2,85	+++	5,87	2,83	+++
n-3 PUFA (omega 3 MK)	3,27	1,33	+++	3,01	1,59	+++
Esenciálne MK - EMK	8,89	4,08	+++	8,64	4,32	+++
C18:2 n-6 / C18:3 n-3 (LA/ALA)	2,41	2,91	+++	2,86	2,46	++
∑ n-6 PNMK/∑ n-3 PNMK	1,73	2,18	+++	2,03	1,88	ns
PNMK / NMK	0,262	0,105	+++	0,238	0,130	+++

+++ P<0,001; ++ P<0,01; ns – nevýznamný rozdiel

užitím uvedených dvoch spôsobov odchovu nemáme na Slovensku dostatok exaktných údajov. Týka sa to fyzikálno-chemických a senzorických vlastností mäsa, ale najmä poznatkov o kvalite jahniat posudzovaných na základe spektra mastných kyselín (MK) intramuskulárneho a extramuskulárneho tuku. Dôraz pri posudzovaní kvality jahniat sa kladie najmä na esenciálne (kyselina linolová a alfa linolénová) a zdraviu prospešné mastné kyseliny (konjugovaná kyselina linolová – CLA, eikozapentaénová – EPA, dokozahexaénová

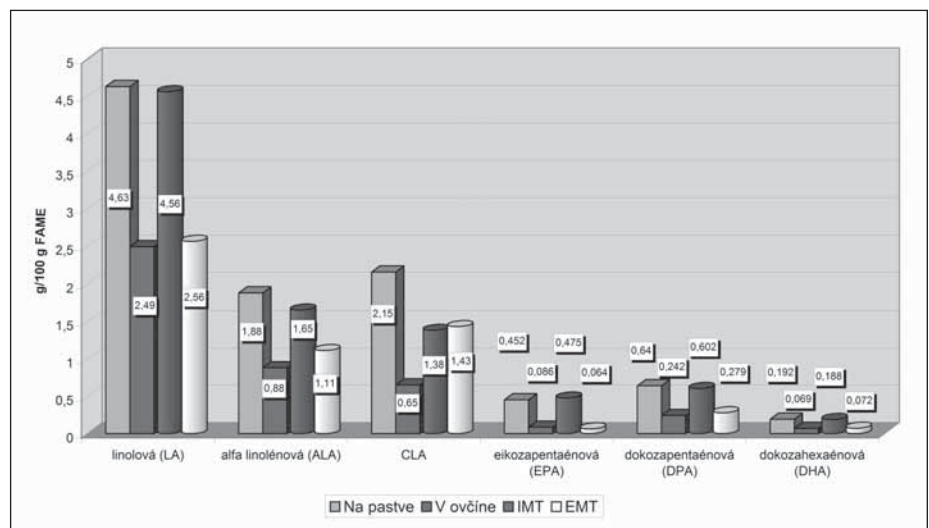
– DHA a ďalšie). Mimoriadna pozornosť je v zahraničnej literatúre venovaná obsahu CLA, zastúpeniu omega 3 a omega 6 MK, celkovému množstvu nasýtených, mononenасыténých a polynenасыténých MK v prijímanej potrave, atď. Napríklad odporúčaný pomer polynenасыténých a nasýtených mastných kyselín by mal byť vyšší ako je hodnota 0,7; pomer omega 6 a omega 3 MK by mal byť nižší ako 4, atď. Z nasýtených mastných kyselín sa vysoká hladina kyseliny palmitovej dáva do súvisu s rizikom kardiovaskulárnych ochorení, a podobne. Z nutričného a zdravotného hľadiska konzumentov živočíšnych a rastlinných produktov sa vo všeobecnosti pozitívnejšie hodnotia cis-izoméry MK, naopak negatívne trans-izoméry MK. Konjugovaná kyselina linolová (CLA) má podľa množstva publikovaných prác antikarcinogénne, antiaterosklerotické, antidiabetické a iné zdraviu prospešné účinky. CLA je pritom spoločný názov pre rozličné pozičné a geometrické izoméry oktadekadienovej kyseliny

(z nich je najdôležitejšia kyselina rumenová).

Z viacerých zahraničných prác tiež vyplýva, že profil mastných kyselín u produktov živočíšneho pôvodu (mlieko, mäso) možno do značnej miery ovplyvniť výživou zvierat, aj keď posledné práce naznačujú, že obsah jednotlivých MK, resp. skupín MK môže byť ovplyvnený aj genotypom zvierat (genetická zložka variability zohráva svoju úlohu). Práce z posledných rokov naznačujú, že spektrum MK mlieka a mäsa jatočných zvierat je u prežúvavcov významne ovplyvnený mierou využívania pastvy na jednej strane a koncentrovaneho jadrového krmiva na strane druhej. Vychádzajúc z vyššie uvedených poznatkov, **cieľom predkladanej práce bolo posúdiť kvalitu ŤJJ** vyprodukovaných pri vyššie uvedených 2 spôsoboch odchovu, a to predovšetkým na základe spektra mastných kyselín intramuskulárneho a extramuskulárneho tuku.

Biologickým materiálom v našom expe-

Graf 1: Obsah vybraných esenciálnych a zdraviu prospešných mastných kyselín ťažkých jatočných jahniat v závislosti od spôsobu ich odchovu a typu tuku



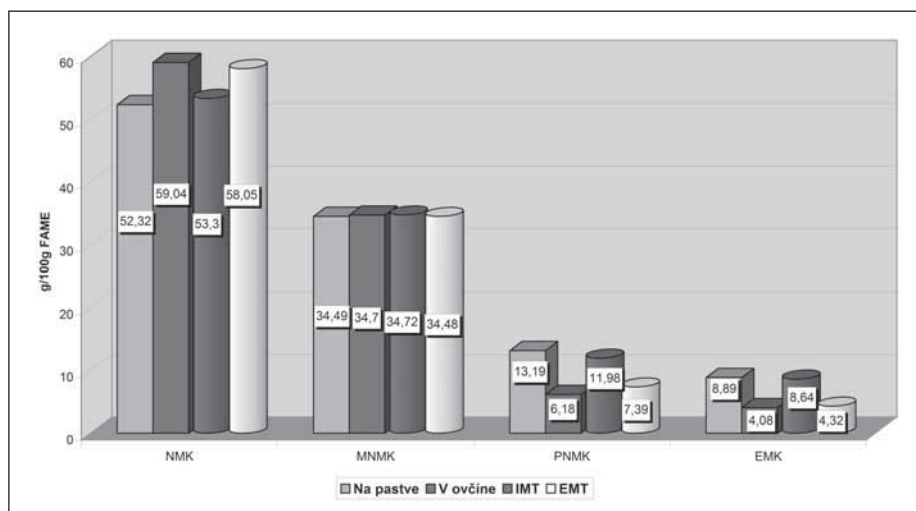


Kvalitné jatočné jahňatá z Agrofarmy Pleš

rimente boli dve skupiny ŤJJ plemena ile de France (20+20 ks). Jedna pochádzala z chovu Agrofarmy Pleš, kde praktizujú anglosaský spôsob chovu (odchov jahniat na pastve pod matkami) a druhá skupina jahniat pochádza-

la z Vysokoškolského poľnohospodárskeho podniku SPU Nitra, kde produkujú ŤJJ v maštalných podmienkach, s intenzívnym využitím jadrových kŕmnych zmesí pri odchove a výkrmu. V oboch skupinách boli rovnakým po-

Graf 2: Obsah nasýtených (NMK), mononenasýtených (MNMK), polynenasýtených (PNMK) a esenciálnych mastných kyselín (EMK) v závislosti od spôsobu odchovu a typu tuku ťažkých jatočných jahniat



dielom zastúpené baránky a jahničky (pomer 13:7). Po dosiahnutí jatočnej hmotnosti boli jahňatá odporazené na akreditovaných bitúnkoch CVŽV Nitra a SPU Nitra. Priemerná hmotnosť jahniat pred hladovkou bola $30,74 \pm 2,89$ kg a priemerný vek jahniat pred hladovkou bol $107,1 \pm 8,46$ dňa. Po 24 hodinách od porážky jahniat bola urobená pri každom jahňati komplexná jatočná rozrábka. Z najdlhšieho chrbtového svalu (Musculus longissimus lumborum et thoracis - MLLT) bola odobraná vzorka mäsa na stanovenie fyzikálno-chemických vlastností mäsa. Paralelne boli odobrané vzorky mäsa (z MLLT) a vzorky podkožného tuku (PT) z oblasti koreňa chvosta každého jahňaťa. Stanovenie spektra MK intramuskulárneho (IMT) a extramuskulárneho tuku (EMT) bolo uskutočnené v laboratóriu Chemického ústavu PrF UK v Bratislave s použitím plynovej chromatografie. Celkom bolo stanovených 69 rôznych MK, z ktorých v predkladanej práci uvádzame najvýznamnejšie. Zistené MK sme zaradili aj do skupín podobného typu a vypočítali niekoľko charakteristických pomerov skupín MK (viď tab.2).

V tab. 1 a 2 uvádzame výsledky získané z analýzy MK ŤJJ v závislosti na spôsobe ich odchovu a typu tuku. Komplexnou analýzou kvality ŤJJ sme ale získali veľa zaujímavých výsledkov aj z analýzy jatočných ukazovateľov a fyzikálno-chemických vlastností hodnotených jahniat, ktoré vzhľadom k možnému rozsahu príspevku neuvádzame v tabuľkovej podobe. Zistili sme, že jahňatá z pastevného odchovu (PO) mali v porovnaní s odchovom v ovčine (tradičný odchov - TO) síce nepreukazne nižšie PDP do porážky (0,245 resp. 0,266 kg) a tiež jatočnú výťažnosť (za tepla 48,96 resp. 50,58 %), ale mali významne lepšie zloženie jatočného tela s ohľadom na podiel svaloviny (67,69 resp. 60,42 %), tuku a kostí. Tak isto analyzované fyzikálno-chemické vlastnosti poukázali na lepšiu kvalitu jahniat z PO. Týkalo sa to najmä vyššieho obsahu celkových bielkovín (21,67 resp. 20,29 g/100g) a celkového tuku (1,98 resp. 7,29 g/100g) v mäse analyzovaných jahniat.

Z tab.1 a 2 a priložených grafov je zrejmé, že kvalita ŤJJ z PO je na základe hodnotenia jednotlivých MK i skupín MK lepšia ako pri jahňatách z TO. Čo sa týka nasýtených MK je dôležité, že obsah myristovej a palmitovej MK bol v jahňatách z TO významne vyšší ako pri jahňatách z PO. Z mononenasýtených MK trans-vakcénová MK bola pri jahňatách z PO niekoľko násobne vyššia ako pri jahňatách z TO (tab.1). Trans-vakcénová kyselina sa pritom považuje za prekúzor kyseliny rumenovej. Podstatné zistenie je, že pri jahňatách z PO bol obsah kyseliny rumenovej viac ako trojnásobne vyšší ako pri jahňatách z TO (1,89 resp. 0,58 g/100g tuku). Podobne to bolo aj s esenciálnymi (linolová a alfa-linolénová kyselina) a inými zdraviu prospešnými MK (EPA, DPA, DHA). Z údajov uvedených v tab. 2 je podstatné zistenie, že jahňatá z PO majú signifikantne nižší obsah

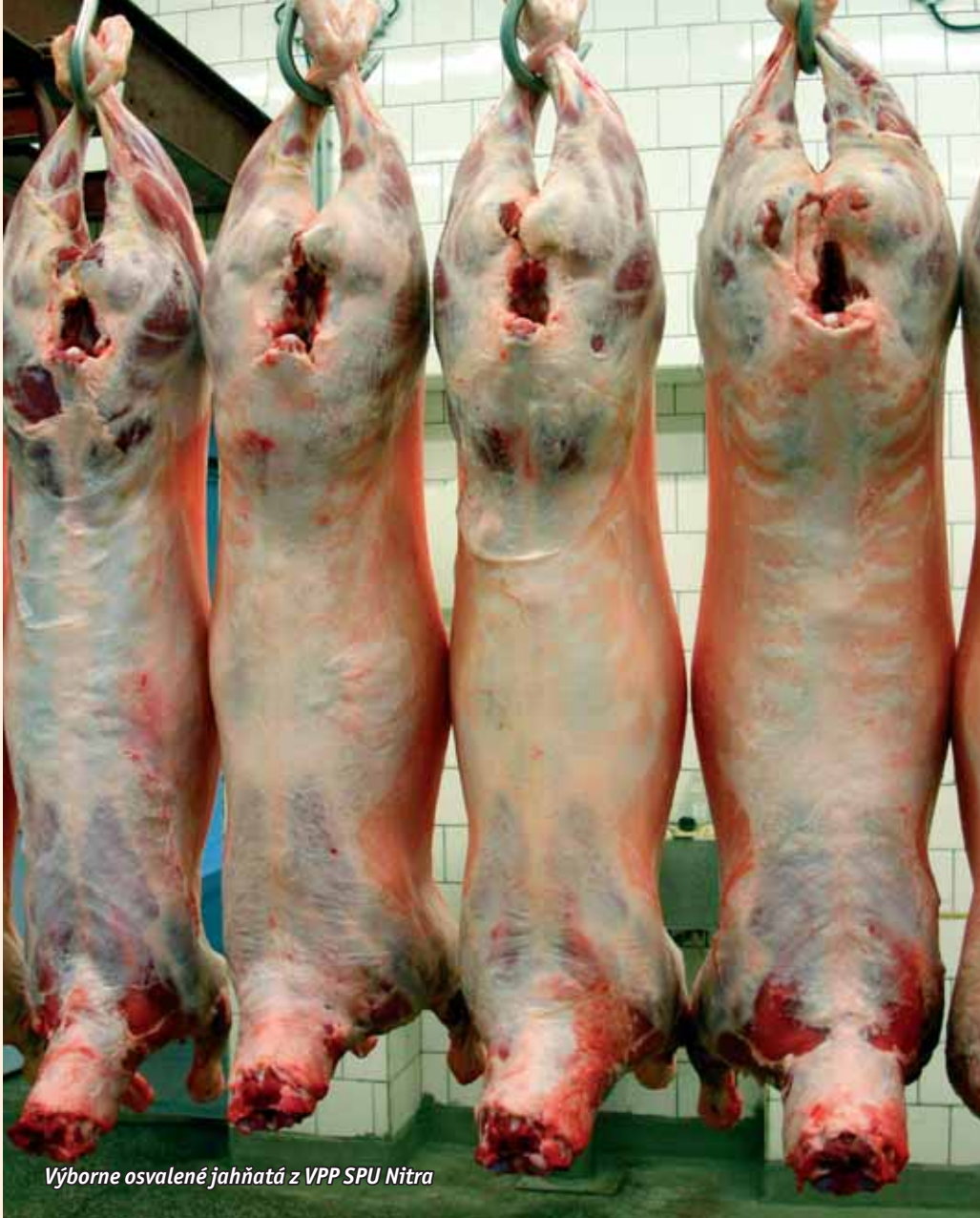
nasýtených MK a vyšší obsah polynenasýtených MK, CLA a esenciálnych MK. Pomer omega 6 a omega 3 MK bol v oboch skupinách priaznivý, lepší bol však pri jahňatách z PO (tab.2).

Ako vyplýva z tab. 1 a 2 a priložených grafov, môžeme na základe porovnania profilu mastných kyselín intramuskulárneho (z MLLT) a extramuskulárneho tuku (tuk z koreňa chvosta) konštatovať, že priaznivejšie zastúpenie MK a skupín MK je v intramuskulárnom tuku. Veľmi výrazne sa to prejavilo najmä v zastúpení nasýtených (53,30 IMT resp. 58,05 % EMT) a polynenasýtených MK (11,98 IMT resp. 7,39 % EMT). Pozoruhodné je, že rozdiel v obsahu CLA intramuskulárneho a extramuskulárneho tuku nebol významný. V IMT bolo takmer dvojnásobne vyššie zastúpenie esenciálnych MK a tiež omega 3 a omega 6 mastných kyselín. Zo zistených údajov nepriamo vyplýva, že kvalitnejšie jahňatá sú s vyšším podielom svaloviny a nižším podielom extramuskulárneho tuku.

Záver

Na základe komplexného hodnotenia kvality 40 ks ŤJJ z pastevného a tradičného odchovu môžeme konštatovať, že jahňatá z PO sú kvalitnejšie, najmä ak kvalitu posudzujeme na základe spektra MK intramuskulárneho a extramuskulárneho tuku. Jahňatá z pastevného odchovu majú významne vyššie zastúpenie esenciálnych (LA, ALA) a zdraviu prospešných MK (najmä CLA) ako jahňatá z TO.

Podakovanie: Príspevok bol vytvorený realizáciou projektu APVV-0458-10 na základe podpory Slovenskej Agentúry pre podporu vedy a výskumu. □



Výborne osvalené jahňatá z VPP SPU Nitra



Kolekcia jatočných jahniat z VPP SPU Nitra



MINISTERSTVO
PŔODOHOSPODÁRSTVA
A ROZVOJA VIDIEKA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Pod záštitou Ministerstva
pôdohospodárstva a rozvoja
vidieka SR a mesta Veľký Šariš



DEMETER 2012

tradičné ukončenie
ovčiarskej sezóny



ŠARIŠ PARK, Veľký Šariš

26. októbra 2012 od 13.30 hod. pre členov ZCHOK

Vyhodnotenie roka, Tvoríme tvár vidieka

27. októbra 2012 od 10.00 hod. - pre širokú verejnosť

PROGRAM

Výstava zvierat

Vzácni hostia: Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc., Ing. Karol Herian, CSc.

Ukážky pasenia oviec, zháňania oviec, strihania oviec

Ukážky spracovania ovčej vlny

Ukážky výroby ovčieho syra, bryndze, žinčice

Mäsová šou Františka Kšánu – rozrábka ovčieho mäsa a príprava jedál

Súťaže vo varení guláša, halušiek a ďalšie divácke atrakcie

Predaj ovčích a kozích produktov, remeselných výrobkov

Bližšie informácie na www.zchok.sk

Podujatie sa uskutočňuje pod záštitou Ministerstva
pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a mesta Veľký Šariš

Organizátor: Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo

Spoluorganizátor: Národná sieť rozvoja vidieka SR

